

Meerjarenbeleidsplan 2015 - 2019

Colofon

Het Meerjarenbeleidsplan 2015 - 2019 is een uitgave van de gemeente Renkum

Inhoud en vormgeving
Gemeente Renkum

Druk
Huisdrukkerij gemeente Renkum

Oplage
60 exemplaren

Inhoudsopgave

De gemeente Renkum in perspectief.....	3
Inleiding.....	5
Doel meerjarenbeleidsplan.....	5
Opzet en inhoud.....	5
Financiële consequenties.....	6
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg.....	7
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit.....	20
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid.....	26
04 Veiligheid.....	30
05 Openbare ruimte.....	34
06 Economie & Cultuur.....	37
07 Inwoner, bestuur & organisatie.....	42
Bijlage Welk beleid is voor handen?.....	51

De gemeente Renkum in perspectief

Eén van de grootste opgaven in deze coalitieperiode is het vorm geven aan de sociaalmaatschappelijke vernieuwing. Vernieuwing die noodzakelijk is om de taken die vanuit het Rijk bij de gemeente worden neergelegd binnen het beschikbare budget uit te voeren zonder tegelijkertijd onze inwoners in de kou te laten staan. Inwoners die het nodig hebben, krijgen ondersteuning die aansluit bij hun persoonlijke situatie en behoeften. We vertrouwen daarbij op de behoefte van mensen om in vrijheid verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leven.

Het vergroten van de zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie, eigen (financiële) verantwoordelijkheid en keuzevrijheid van de inwoners van Renkum wordt gestimuleerd door in te zetten op versterken van de eigen kracht van de inwoner binnen zijn of haar sociaal netwerk. Daar waar dit niet toereikend is, worden de beperkingen van de inwoner gecompenseerd zodat hij of zij in staat is volwaardig inwoner te zijn.

Deze fundamentele verandering vraagt om een kanteling in denken van de ambtelijke organisatie, inwoners en maatschappelijk partners: eigen kracht, regie en verantwoordelijkheid. Dit ontwikkelingsproces, de zogenaamde transformatie, zal de komende jaren steeds verder vorm krijgen door een gebiedsgerichte- en vraaggerichte aanpak.

Het jaar 2015 wordt beschouwd als het transitie jaar voor het sociaal domein. De gemeente heeft de verplichting om aan mensen die voor 1 januari zorg of ondersteuning kregen en doorlopende indicaties hebben tot uiterlijk 1 januari 2016 exact hetzelfde te verstrekken. Het is echter nog steeds niet mogelijk om inzicht te krijgen in de huidige en toekomstige benodigde budgetten en de klantgegevens. Ook het koppelen van beschikbare informatie om te gaan werken volgens het principe van een huishouden, een plan, een regie, lukt (nog) niet. Dat ligt deels aan technische problemen, deels aan weerstand bij bestaande organisaties en regels van beroepsverenigingen en deels aan wetgeving die dit blokkeert.

Daarnaast bestaan er langjarige en traditionele relaties met organisaties die niet van de ene op de andere dag kunnen stoppen of totaal anders kunnen worden ingericht. Vanwege bovengenoemde oorzaken kunnen er in 2016 nog geen grote veranderingen of kostenbesparingen gerealiseerd worden. Wij verwachten in 2016 en in mindere mate in 2017 te moeten investeren, ook in personele zin, in het beschikbaar maken van algemene voorzieningen voor zowel jeugd als volwassenen. Omdat vanaf 2017 de bezuinigingen op de gedecentraliseerde taken duidelijker zullen worden is het belangrijk om nu, met steun vanuit de reserve sociaal domein, te investeren in het enerzijds bewaren van de rust voor inwoners door bieden van continuïteit, en anderzijds versneld komen tot andere werkwijzen intern en het ontwikkelen van algemene voorzieningen en aanbod in de hele gemeente.

Dit betekent concreet dat we in 2016 nog overschrijdingen van budget zullen zien die kunnen worden gedekt uit de opgebouwde reserve. Vanaf 2017 zal er naar verwachting budgetneutraal gewerkt kunnen worden. Daarna is de verwachting dat de kortingen die voor het sociaal domein zullen worden doorgevoerd opgevangen kunnen worden.

Een andere belangrijke opgave voor de gemeente is het vormgeven en inspelen op de veranderende verhouding tussen inwoners en gemeente. Onze visie is een gemeentelijke overheid die minder boven de inwoners staat, maar meer ernaast. Een gemeente die initiatieven van inwoners stimuleert, serieus neemt, meer ruimte geeft en niet afremt. Een gemeente die openstaat

voor ideeën en kennis van inwoners en daar samen met inwoners iets mee doet. Samenwerking met inwoners met als uitgangspunten vertrouwen, transparantie en gelijkwaardigheid.

Het vormgeven aan deze cultuuromslag is een continu proces. Raadsleden, college, ambtenaren en adviesraden gaan actief op zoek naar ideeën en initiatieven van inwoners. Ze denken mee en zoeken verbindingen tussen verschillende initiatieven en beleidsterreinen. Hierdoor kunnen initiatieven worden versterkt. Daarbij wordt de taak- en rolverdeling tussen inwoners en gemeente expliciet vastgelegd aan het begin van een samenwerkingsproces.

Daarbij hoort een gemeentelijke dienstverlening die aansluit bij de eisen van deze tijd. Om de huidige uitdagingen aan te kunnen, gaat de gemeente versneld samenwerken met omliggende gemeenten. Renkum ligt aan de rand van een aantal belangrijke samenwerkingsverbanden (Stadsregio, Food Valley, G3 en G12) en blijft daarom ook over de grenzen van die samenwerkingsverbanden heen samenwerking zoeken. Zowel op het gebied van bedrijfsvoering als beleid. Het uitgangspunt is dat steeds wordt beoordeeld in welk samenwerkingsverband gemeente Renkum het beste haar ambities kan realiseren. Daarnaast worden de wettelijk verplichte samenwerkingsverbanden voortgezet.

De gemeenschappelijke regeling Stadsregio Arnhem-Nijmegen wordt opgeheven en dus wordt nagedacht over de wijze waarop de samenwerking middels een Gemeenschappelijk Orgaan kan worden vormgegeven. De besluitvorming hierover komt nu in een afrondend stadium. In september willen we u een voorstel aanbieden over de samenwerking met Rheden en Arnhem op het gebied van bedrijfsvoeringstaken. De G3 hanteren een soortelijke filosofie over samenwerken en versterken van bestuurskracht.

De opgave in het Sociaal Domein vraagt om meer bestuurskracht gelet op de grote financiële en maatschappelijke risico's. Door het rijk worden randvoorwaarden gesteld op het gebied van samenwerking tussen gemeenten op dit terrein. Twaalf gemeenten in de regio Arnhem, waaronder Renkum, werken met elkaar samen rondom de transformatie van het sociale domein. Tot op heden gebeurt dat op basis van werkafspraken, dit najaar wordt een keuze gemaakt hoe wij dat in de komende jaren verder willen vormgeven.

Al met al zijn de opgaven waarvoor de gemeente zich gesteld ziet fors. De budgetten staan mede door de economische crisis onder druk. Deze crisis leidt tot een groter beroep op de sociale voorzieningen en dus tot grote negatieve bijstellingen op de begroting. We willen het beschikbare budget efficiënt, doelmatig en verantwoord besteden. Daarbij moeten we keuzes maken. Visie en inhoud staan daarbij voorop.

College van Burgemeester & Wethouders
Juni 2015

Inleiding

Doel meerjarenbeleidsplan

In het coalitieakkoord 2014-2018 heeft de raad het beleidskader geformuleerd voor deze raadsperiode. In het Meerjarenbeleidsplan 2014-2018 zijn de beleidsvoornemens nader uitgewerkt. Naast de realisatie van de voornemens uit het coalitieakkoord, betreft dit ook de maatregelen die we moeten nemen als gevolg van externe ontwikkelingen die op ons af komen. Daarnaast wordt het regulier beleid gecontinueerd.

Het Meerjarenbeleidsplan 2014-2018 vormt voor deze vier jaar de input van de beleids- en de begrotingscycli die we doorlopen. Op basis van de voornemens die in het meerjarenbeleidsplan zijn verwoord, wordt beleid ontwikkeld, geïmplementeerd en geëvalueerd. Jaarlijks worden de voornemens voor dat jaar nader uitgewerkt in de begroting. Over de voortgang wordt u geïnformeerd middels de tussentijdse rapportages en in de jaarstukken.

Het meerjarenbeleidsplan is geen statisch plan. Nieuwe ontwikkelingen en nieuwe inzichten maken het noodzakelijk het plan jaarlijks bij te stellen. Daarom bieden wij u elk jaar een geactualiseerd meerjarenbeleidsplan aan, dat de basis vormt voor de komende begroting. Dit Meerjarenbeleidsplan 2015-2019 vormt de eerste actualisatie van het Meerjarenbeleidsplan 2014-2018 en dient als input voor de Begroting 2016.

Opzet en inhoud

Het meerjarenbeleidsplan is ingedeeld op basis van programma's. Een programma betreft een clustering van producten met een gemeenschappelijke visie. Het betreft de volgende programma's:

Programma 1 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

Programma 2 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

Programma 3 Milieu, klimaat & duurzaamheid

Programma 4 Veiligheid

Programma 5 Openbare ruimte

Programma 6 Economie & cultuur

Programma 7 Inwoner, bestuur & organisatie

Per programma zijn de volgende onderdelen opgenomen in het meerjarenbeleidsplan:

Visie

Welk maatschappelijk effect wordt binnen het programma nagestreefd en wat is de aanpak op hoofdlijnen.

Wat willen we bereiken en wat doen we daarvoor?

Voor de producten die in het coalitieakkoord zijn benoemd wordt weergegeven:

- welke *doelstellingen* wij willen bereiken, oftewel: welk resultaat wil het college aan het einde van deze periode hebben behaald?
- Welke *activiteiten* wij willen ontplooiën om deze doelstellingen te bereiken.

Wat zijn de kosten?

Totale kosten voor de realisatie van het programma.

In de bijlage is een overzicht opgenomen van de kaderstellende beleidsnota's die per programma door de raad zijn vastgesteld.

Financiële consequenties

De meerjarenbegroting laat, op basis van de uitkomsten van de voorjaarsnota het volgende financiële beeld zien:

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Primitieve begroting	36	78	506	69	-121
Voorjaarsnota	-936	-629	-737	-354	-302
Meerjarenbegroting na voorjaarsnota	-900	-551	-231	-285	-423

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

Visie

Eén van de grootste opgaven in deze coalitieperiode is het vorm geven aan de sociaal-maatschappelijke vernieuwing. Vernieuwing die noodzakelijk is om de taken die vanuit het Rijk bij de gemeente wordt neergelegd binnen het beschikbare budget uit te voeren zonder tegelijkertijd onze inwoners in de kou te laten staan. Inwoners die het nodig hebben, krijgen ondersteuning die aansluit bij hun persoonlijke situatie en behoeften. We vertrouwen daarbij op de behoefte van mensen om in vrijheid verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leven.

Het vergroten van de zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie, eigen (financiële) verantwoordelijkheid en keuzevrijheid van de inwoners van Renkum wordt gestimuleerd door in te zetten op versterken van de eigen kracht van de inwoner binnen zijn of haar sociaal netwerk. Daar waar dit niet toereikend is, worden de beperkingen van de inwoner gecompenseerd zodat hij of zij in staat is volwaardig inwoner te zijn.

Mensen die rechtmatig in Renkum verblijven en die tijdelijk niet in staat zijn om zelf (voldoende) inkomen te verwerven om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien, ontvangen een uitkering op maat. Inwoners met schulden worden waar nodig op een passende wijze ondersteund om deze op te lossen. Bijstand en schuldhulpverlening zijn een vangnet voor die mensen die tijdelijk niet in staat zijn om in hun eigen inkomen te voorzien. Herstel van financiële zelfredzaamheid staat daarbij voorop. Volgens de Participatiewet zijn we verplicht een tegenprestatie voor een uitkering te vragen, hierbij houden we rekening met de persoonlijke situatie en mogelijkheden.

Wat willen wij bereiken en wat doen we daarvoor?

Producten

- 1A. Algemene voorzieningen
- 1B. Gezondheid
- 1C. Sport
- 1D. Educatie
- 1E. Minima
- 1F. Inkomensvoorziening
- 1G. Maatwerkvoorzieningen
- 1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO

1A. Algemene voorzieningen

Doelstelling
Het jaar 2015 wordt beschouwd als het transitie jaar voor het sociaal domein. Budgetten die het Rijk direct of via de provincie met korting heeft overgedragen aan gemeenten. Daar staat voor het jaar 2015 de verplichting tegenover om aan mensen die voor 1 januari zorg of ondersteuning kregen en doorlopende indicaties hebben tot uiterlijk 1 januari 2016 exact hetzelfde te verstrekken. Deze opgave blijkt voor de mensen die het betreft redelijk goed uit te pakken. Voor de gemeenten en zorgverleners ligt dit anders. Het is medio 2015 nog steeds niet mogelijk om inzicht te krijgen in de huidige en toekomstige benodigde budgetten en de klantgegevens. Ook het koppelen van beschikbare informatie om te gaan werken volgens het principe van een huishouden, een plan, een regie, lukt (nog) niet. Dat ligt deels aan technische problemen, deels aan weerstand bij bestaande

organisaties en regels van beroepsverenigingen en deels aan wetgeving die dit blokkeert. Daarnaast bestaan er langjarige en traditionele relaties met organisaties die niet van de ene op de andere dag kunnen stoppen of totaal anders kunnen worden ingericht.

Vanwege bovengenoemde oorzaken kunnen er in 2016 nog geen grote veranderingen of kostenbesparingen gerealiseerd worden. In 2016 gaat er wel gewerkt worden aan het sterker maken en organiseren van het aanbod aan voorzieningen die voor iedereen toegankelijk en dicht bij huis zijn, de algemene voorzieningen in de zogeheten "nulde lijn". Hoe beter we de algemene voorzieningen nu weten te organiseren, waardoor inwoners maximaal in staat worden gesteld zaken in de nabijheid te regelen, hoe minder de uitgaven op de lange termijn voor maatwerkvoorzieningen.

Wij verwachten in 2016 en in mindere mate in 2017 te moeten investeren, ook in personele zin, in het beschikbaar maken van algemene voorzieningen voor zowel jeugd als volwassenen.

Omdat vanaf 2017 de bezuinigingen op de gedecentraliseerde taken duidelijker zullen worden is het belangrijk om nu, met steun vanuit de reserve sociaal domein, te investeren in het enerzijds bewaren van de rust voor inwoners door bieden van continuïteit, en anderzijds versneld komen tot andere werkwijzen intern en het ontwikkelen van algemene voorzieningen en aanbod in de hele gemeente.

Activiteiten:

Algemene voorzieningen

Voor wat betreft algemene voorzieningen is een kernbegrip het gebiedsgericht werken. Om dit tot een succes te maken is het van belang een goed overzicht te hebben van de beschikbare voorzieningen. In beeld zal moeten worden gebracht welke voorzieningen er zijn en waar ze zich bevinden, maar vooral ook wat de vraag en behoefte is vanuit de inwoners en waar eventuele lacunes zitten. Ook dienen zich nieuwe organisaties en initiatieven aan op het gebied van ontmoeting, leefbaarheid, sociale cohesie. De uitdaging voor de komende jaren is hoe de gemeentelijke organisaties de kracht van de samenleving om zelf dingen op te pakken en te organiseren in de nulde lijn kan stimuleren en ondersteunen, zonder dit te willen gaan sturen of dichtregelen. Dit betekent ook dat er integraal zal moeten gewerkt, een sectorale benadering volstaat niet meer. Het gaat om de leefbaarheid van het gebied. Leefbaarheid heeft zowel een sociaal als een fysiek aspect, en beide kunnen niet los van elkaar gezien worden. We onderscheiden hierbij de volgende taakvelden: informatie, advies en voorlichting, arbeidsparticipatie, vrijwilligers en sociale samenhang en leefbaarheid.

Mantelzorg

In de nieuwe Wmo die 2015 is ingegaan ligt de nadruk niet meer op het compenseren van een gebrek maar op het versterken van zelfredzaamheid en participatie. Hierin vervullen mantelzorgers een belangrijke rol. In de nieuwe wet is de mantelzorger dan ook sterker gepositioneerd, is de definitie van mantelzorg uitgebreid, is expliciet opgenomen dat zorg moet worden gedragen voor een jaarlijkse blijk van waardering voor mantelzorgers en dient de maatwerkvoorziening Kortdurend Verblijf (logeren) ingezet te worden ter ontlasting van mantelzorgers. Het bestaande mantelzorgbeleid zoals beschreven in de "Notitie uitvoering mantelzorgbeleid 2013 t/m 2015" moet daarom herijkt worden. In 2015 worden daarom nieuwe prioriteiten voor de uitvoering van het mantelzorgbeleid opgesteld zodat in de komende jaren de ondersteuning van de mantelzorgers op een manier kan worden vormgegeven die past bij de sterkere positionering van de nieuwe mantelzorger in de Wmo 2015 en aansluit op de wijze waarop de ondersteuning van inwoners vanuit het sociaal loket wordt georganiseerd: bij het realiseren van een passende oplossing wordt

gewerkt volgens het principe een huishouden, een plan, een regisseur. Er wordt integraal gekeken naar hoe een huishouden optimaal kan worden wordt ondersteund en versterkt, en de positie en ondersteuning van de mantelzorger wordt daarin expliciet meegenomen.

Vrijwilligersbeleid

Met de decentralisaties is er veel veranderd in het sociaal domein. Daarom zal ook de komende jaren opnieuw gekeken worden naar de rol en inzet van (zorg) vrijwilligers. In 2016 zullen de prioriteiten voor het vrijwilligersbeleid opnieuw worden geformuleerd rekening houdend met de uitgangspunten uit de kadernota en de werkwijze van het sociaal loket.

Hierbij zal ook gekeken worden naar de huidige ondersteuningsstructuur voor vrijwilligers en hoe die opnieuw vorm moet krijgen als onderdeel van de algemene voorzieningen in de nulde lijn.

Autisme-vriendelijke gemeente

De gemeente Renkum heeft in najaar 2014 het manifest autisme-vriendelijke gemeente ondertekend. Algemene doelstelling die wordt beoogd is om als gemeente mensen met autisme de kans te bieden om zich naar vermogen te ontwikkelen en zo zelfstandig mogelijk in de samenleving te participeren.

In dat kader worden deelprojecten op verschillende beleidsterreinen gestart in 2015 en verder op de terreinen participatie, onderwijs, sport, communicatie. Het gaat er niet zozeer om specifiek beleid te ontwikkelen voor de doelgroep mensen met autisme. Het gaat erom dat mensen met autisme zoveel als mogelijk deelnemen aan en gebruik maken van voorzieningen op de diverse leefgebieden. Maatregelen richten zich op het verbeteren van de toegankelijkheid van de algemene voorzieningen en het toerusten van de daar werkzame professionals en vrijwilligers.

Daarnaast wordt gekeken hoe de hulp, zorg en ondersteuning gericht op mensen met autisme kan worden verbeterd. De decentralisaties in het sociale domein die vanaf 2015 in zijn gegaan bieden een kans om vernieuwing te realiseren omdat ze een grote verandering met zich mee brengen in de manier waarop hulp, zorg en ondersteuning wordt georganiseerd binnen het sociale domein. Trefwoorden daarbij zijn: vraaggericht, eigen kracht, integrale benadering, een huishouden – een plan – een regie.

In 2015 en 2016 wordt ook het (deel)project 'levensbrede aanpak' uitgevoerd mede met behulp van subsidie vanuit de provincie. In dit project wordt de koppeling gelegd tussen de vraag naar hoe de ondersteuning voor mensen met autisme het beste kan worden georganiseerd en de opgave die er voor de komende jaren ligt om het sociaal loket van de gemeente verder te ontwikkelen.

In het project wordt een vernieuwende werkwijze beproefd en verder ontwikkeld. Dit gebeurt aan de hand praktijksituaties die zich voordoen bij het inrichten van de ondersteuning voor mensen met autisme.

Achterliggende gedachte is dat als je de hulp, zorg en ondersteuning voor mensen met autisme vanuit (het sociaal loket van) de gemeente goed hebt georganiseerd dit ook ten goede zal komen aan andere groepen waar het sociaal loket door de decentralisaties nu mee te maken krijgt, zoals mensen met een licht verstandelijke handicap, psychiatrische problematiek of met een dementieel ziektebeeld.

Voor de verdere uitrol van het project levensbrede aanpak naar andere gemeenten binnen de regio is ook een aanvraag gedaan bij het regionale innovatiefonds.

Integratie minderheden: taal en participatie

Bij de uitvoering van de participatie-wet wordt extra gelet op basisvaardigheden met de invoering van de "taaleis". Uitkeringsgerechtigden zijn verplicht om aan hun taalcompetenties te werken als dit nodig is voor participatie. Naast het algemeen aanbod van educatie zet de gemeente Renkum

via het taalproject middelen in voor een individueel maatwerk-aanbod gericht op snelle koppeling naar werk (bijvoorbeeld training taal op de werkvloer).

Integratie minderheden: vergunninghouders asiel

Het aantal nieuwkomers dat bij de gemeente instroomt neemt de komende jaren toe. Het gaat om vergunninghouders asiel. De gemeente heeft een taakstelling om deze mensen huisvesting aan te bieden. Zij krijgen bijstand en worden gefaciliteerd bij hun integratie.

Vluchtelingenwerk Oost Nederland voert de maatschappelijke begeleiding uit, ondersteunt de mensen (die vaak nog maar kort uit Syrië of Eritrea zijn gevlucht) bij de huisvesting, regelen van de uitkering, zorg en onderwijs voor kinderen en de inburgering voor volwassenen. Het is een intensief programma dat door lokale vrijwilligers wordt uitgevoerd in samenspraak met het sociaal loket. Bij de start spreken de nieuwkomers vaak geen woord Nederlands.

Om aan de taakstelling te kunnen voldoen zal de gemeente de komende jaren creatieve oplossingen moet vinden voor het beperkt woningaanbod.

Meldpunt discriminatie en pesten

Wij stellen inwoners, als zij hier niet zelf uitkomen, in de gelegenheid om onafhankelijk melding te doen van ongelijke behandeling (discriminatie) en pestgedrag. Veel klachten hebben te maken met ongelijke behandeling op de arbeidsmarkt en problemen in de buurt.

De dienstverlening wordt in de regio uitgevoerd door het Meldpunt Discriminatie en Pesten (voorheen ADV Artikel 1). Komende jaren wordt de samenwerking met het sociaal loket versterkt en zal de aandacht meer gelegd worden bij preventie en advisering binnen het sociaal domein.

Arbeidsmarktondersteuning

Met de invoering van de Participatiewet hebben gemeenten in een aantal opzichten een bredere opdracht gekregen:

- 1 De gemeente is naast de inwoners die aangewezen zijn op gemeentelijk inkomensondersteuning ook verantwoordelijk voor de arbeidsmarktondersteuning van inwoners met een arbeidsbeperking die arbeidsvermogen hebben;
- 2 De taak van de gemeente bevat niet meer alleen de ondersteuning bij het vinden van werk, maar ook ondersteuning bij het behouden van werk zoals loonkostensubsidie en begeleiding op de werkplek;
- 3 Om de mogelijkheden op de arbeidsmarkt in beeld te brengen en te organiseren werkt Renkum mee aan de regionale werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio FoodValley. Een onderdeel hiervan is het regionaal werkbedrijf dat de taak heeft om de mensen met een arbeidsbeperking te verbinden met de landelijke banenafspraken van het sociaal akkoord.

Arbeidsmarktondersteuning wordt waar nodig een onderdeel van het integrale handelingsplan. Zo zorgen wij ervoor dat de kans om werk te vinden en te behouden zo groot mogelijk is. De Participatiewet maakt het mogelijk om te werken met een beperkte loonwaarde. Dit vraagt om een nieuwe manier van kijken naar de arbeidsmarktmogelijkheden van inwoners en de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Wij hebben de taak om de arbeidsmogelijkheden van inwoners (opnieuw) in beeld te krijgen en te houden. Een belangrijk deel van de inwoners die arbeidsmarktondersteuning nodig hebben, komt van voortgezet speciaal onderwijs en praktijkscholen. Wij geven prioriteit aan deze groep in de uitvoering zodat zij zich vanuit school door kunnen ontwikkelen. Bij arbeidsmarktondersteuning is ook extra aandacht voor inwoners met autisme. Met de juiste aanpassingen in het takenpakket en arbeidsomstandigheden kan juist deze groep zich goed ontwikkelen. Wanneer de Participatiewet succesvol is, zal de groep inwoners die

arbeidsmarktondersteuning nodig heeft om werk te behouden komende jaren steeds verder toenemen. Dit heeft financiële gevolgen voor het beschikbare budget.

Wanneer mensen (nog) geen mogelijkheden op de arbeidsmarkt hebben, kunnen zij nog steeds een zinvolle maatschappelijk bijdrage leveren. Dit kan zijn in de vorm van participatieplaatsen, arbeidsmatige dagbesteding, vrijwilligerswerk of beschutte werkplekken (in loondienst). Doel van deze beschermde plekken is dat mensen van waarde zijn en zich kunnen ontwikkelen. Voor de ondersteuning van deze groep mensen zoeken wij de verbinding tussen WMO en arbeidsondersteuning. Hiervoor onderzoeken wij de benodigde vraag aan beschermde plekken in de gemeente en stellen wij een beleidskader op. Samen met geïnteresseerde organisaties willen wij waar nodig nieuwe passende dienstverlening te ontwikkelen.

Werkgeversdienstverlening

Lokaal koppelen wij economisch beleid ook aan werkgelegenheid en in het bijzonder voor mensen met een arbeidsbeperking. Met deze verbinding kunnen wij op meerdere vlakken maatschappelijke meerwaarde leveren en de operationele capaciteit verbinden. De komende periode is het vooral belangrijk om ondernemers goed te informeren over de mogelijkheden om mensen met een arbeidsbeperking onderdeel van de regionale aanpak en wordt ook regionaal ondersteund. Als werkgever geeft gemeente Renkum ook in dienst te nemen, goede voorbeelden te delen en hen te faciliteren om de mogelijkheden binnen de eigen onderneming in beeld te brengen. De lokale werkgeversdienstverlening is het goede voorbeeld waar het gaat om de arbeidsparticipatie van mensen met een arbeidsbeperking.

1B. Gezondheid

Doelstelling
Collectieve preventie op het gebied van gezondheid.

Activiteiten:

Extra contactmoment adolescenten

De groep adolescenten (15/16 jarigen) is een kwetsbare groep die buiten de regulier screening van de GGD viel. Het ministerie heeft extra geld ter beschikking gesteld (vanaf 2014) om voor deze groep een extra contactmoment te kunnen realiseren. De GGD heeft dit in samenspraak met het onderwijs en gemeenten ontwikkeld en gerealiseerd. In schooljaar 2014-2015 heeft de GGD een aantal pilots uitgevoerd en het contactmoment daarop aangepast is nauwe samenwerking met de doelgroep. Vanaf schooljaar 2015-2016 wordt het contact moment in de hele regio uitgerold.

Landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen

Er is sprake van een verschuiving van het begrip gezondheid als het afwezig zijn van ziekten naar een bredere opvatting gericht op de mate waarin inwoners zo zelfstandig als mogelijk deelnemen aan de samenleving. Daarin is het verband duidelijk van het belang van gezondheid binnen het sociaal domein. Vanuit die verbinding wordt eveneens verbinding gelegd met de overige beleidsvelden van gemeenten in het kader van wonen en werken. Deze nieuwe visie op gezondheid is onderdeel van bewustwording van de samenhang tussen beleid die zowel buiten de ambtelijke organisatie als binnen de ambtelijke organisatie gestimuleerd moet worden. Deze bewustwording heeft tevens tot doel om beleid actief met elkaar te verbinden om effectievere besluitvorming te realiseren en efficiënter te kunnen werken vanuit de bestaande en nieuw te vormen netwerken.

Regionale visie publieke gezondheid

De regionale nota gezondheidsbeleid 2012-2014 is voor 2015 als vigerend beleid vastgesteld. In 2015 wordt een nieuwe visie opgesteld voor de komende vier jaar. Deze visie op de publieke gezondheid wordt december 2015 aangeboden. Het regionale verband wordt hierin verbreed met de West Veluwe Vallei. Daarmee is er geen scheiding meer in visie op de publieke gezondheid in de gezondheids- en veiligheidsregio van de VGGM. De uitwerking van de visie is een lokale aangelegenheid. Voor ons gemeentelijk gezondheidsbeleid betekent dit een invlechting in het totale sociaal domein, waardoor er geen apart beleid publieke gezondheid zal worden geformuleerd. Deze aanpak past bij de samenhang binnen het sociaal domein.

Wmo

In de Wmo 2015 komen we veel nieuwe functies tegen. Wij hebben hiermee een bredere verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van onze inwoners met een beperking. De taken en verantwoordelijkheden zijn aan het verschuiven. We trekken daarom nadrukkelijker op met de zorgverzekeraar en we zoeken ook nauwe samenwerking met huisartsen en wijkverpleegkundigen.

Integraal jeugdbeleid

Vanaf 1 januari 2015 zijn wij bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor alle jeugdhulp, de uitvoering van kindbeschermsmaatregelen en jeugdreclassering. In de transformatie van de jeugdzorg wordt gewerkt aan de versterking van het preventieve veld. Dit doen wij in samenwerking met alle partners die rondom jeugd staan (netwerk). De aanpak is vanuit een integrale benadering waarin alle beleidsvelden met elkaar zijn verbonden. Doel is een verschuiving van maatwerk voorziening naar algemene voorziening, laagdrempelig en vrij toegankelijk of toegankelijk met een lage vergoeding zoals bijvoorbeeld het peuter(speelzaal)werk. Het netwerk op zich is niet nieuw, maar de versterking van de verbindingen tussen de netwerkpartners is meer gericht op samenwerken en niet op volgtijdelijk inzet plegen. Hierin zoeken wij de samenwerking met huisartsen en stimuleren wij de samenwerking tussen huisartsen en jeugdartsen en -verpleegkundigen. Binnen dit kader wordt gewerkt aan de inzet van een POH-jeugd GGZ die de jeugdige en het gezin korte begeleiding kan geven en heel gericht kan verwijzen indien nodig. Uit praktijkvoorbeelden blijkt hierdoor minder snel wordt doorverwezen en dat lichte problematiek wordt opgelost. Dit is voordelig voor alle betrokkenen. Ook het sociaal loket speelt hierin een belangrijke rol, nu deskundigen uit het veld hierin werkzaam zijn. Zodoende kan van hun inzet voor korte begeleiding gebruik gemaakt worden en hoeft niet naar hulp van aanbieders te worden verwezen. In alle gevallen geldt natuurlijk wel: tenzij noodzakelijk.

In de uitvoering wordt op basis van de specifieke situatie van het kind en zijn gezin maatwerk geleverd op basis van de verbindingen tussen(gezondheids) zorg, onderwijs, werk en inkomen, sport en veiligheid.

Voor de leeftijd -9 maanden 4 jaar wordt het kind gevolgd door het consultatiebureau dat in nauwe samenwerking staat met het sociaal loket. Onderdeel van de inkoop is extra huisbezoeken door de jeugdverpleegkundige, zodat vroeg gesignaleerd wordt of binnen een gezin extra hulp en ondersteuning nodig zijn.

De verbinding (speciaal) basis onderwijs met jeugdhulp (5-12 jaar) wordt vormgegeven door middel van de inzet van de GGD en het sociaal loket. De jeugdverpleegkundige en de jeugdarts zijn aangesloten op de zorgteams van de scholen, evenals het sociaal loket. Daardoor kunnen zorg en ondersteuning langs korte lijnen worden geregeld.

De verbinding voortgezet (speciaal) onderwijs wordt lokaal op dezelfde wijze vormgegeven als binnen het basisonderwijs. Voor de jeugdigen die buiten onze gemeente het onderwijs volgen is de leerplicht ambtenaar de verbindende schakel als lokaal binnen een gezin ondersteuning nodig is. De leerplicht staat ook hierin dicht tegen het sociaal loket aan.

Met het verschuiven van ondersteuning op basis van de AWBZ naar de jeugdhulp is de gemeente ook verantwoordelijk voor begeleiding en persoonlijke verzorging binnen de schoolse situatie van leerlingen die op grond van hun beperkingen zorg nodig hebben om het onderwijs te kunnen volgen. Met het samenwerkingsverband V(S)O worden hierover afspraken gemaakt.

In het kader van Renkum autisme vriendelijke gemeente wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met kinderopvang en peuterspeelzaal (voorschool) en het onderwijs. Hierbij richten we ons op kennis overdracht, vroeg signalering en passende ondersteuning. Hierbij krijgt ook de implementatie van de methodiek Wrap Around Care de aandacht.

Soms kunnen kinderen uit het oogpunt van veiligheid niet thuis blijven wonen en zijn zij op pleegzorgvormen aangewezen. Omdat uit onderzoek duidelijk is dat het voor kinderen heel nadelig is om hen uit hun gezinssetting te halen, daardoor lopen zij jaren (ontwikkel) achterstand op en lopen tegen hechtingsproblemen aan die hun ontwikkeling zwaar belemmeren, zal de uitvoering erop gericht zijn om pleegzorgvormen in te zetten als alle andere vormen van ondersteuning geen soelaas bieden voor het gezin. Veiligheid staat hierin wel voorop. Onder die andere vormen van zorg vallen bijvoorbeeld hulp bij het huishouden, begeleiding. Daarnaast gaan wij ons ook richten op goede arrangementen voor 18+ die uit pleegzorg komen, zodat er een goed en veilig verloop is van jeugdzorg naar Wmo en de jongeren niet tussen wal en schip raken.

Aansluiting onderwijs, jeugdhulp en arbeidsmarkt voor kwetsbare jeugdigen wordt vormgegeven via een integrale aanpak vanuit de samenwerkende partners is dit veld. En ook hier geldt dat er aandacht is voor 18+ jeugdigen zodat zij niet tussen wal en schip raken.

Ook de aanbieders van zorg hebben een opdracht in de transformatie van het zorglandschap. Er wordt regionaal en bovenregionaal gewerkt aan meer ambulante zorg en vermindering van bedden. Ook wordt er gericht gewerkt (en ingekocht) op het verminderen van bovenregionale zorg ten behoeve van de regionale dan wel lokale zorg. Dit wordt gedaan in samenwerking met alle Gelderse samenwerkende gemeentelijk regio's.

Dwang en drang in jeugdzorg. Met Jeugdbescherming Gelderland zijn afspraken gemaakt tot en met 2016, in samenhang met het Leger des Heils en de William Schickergroep (WSG) als het gaat om dwang trajecten (via een OTS). Daarnaast kan ook gekozen worden voor een vrijwillige plaatsing. De uitvoering hiervan lag bij het vroegere Bureau Jeugdzorg maar ligt nu bij het sociaal loket. De inzet is om zoveel mogelijk dwang te voorkomen. Uit een eerste mondelinge rapportage van de WSG blijkt dat de instroom drastisch is terug gelopen. Daarnaast werken deze G gecertificeerde instellingen ook aan kortere trajecten. Hierin zal samenwerking worden gezocht met het sociaal loket zodat een jeugdige goed begeleid gaat worden vanuit de (vrijwillig) gesloten setting naar de gemeente waar hij gaat wonen.

1C. Sport

Doelstelling

Rekening houdend met de positieve maatschappelijke waarde van sport, mogelijkheden scheppen voor en stimuleren van (blijvende) deelname aan sport door een zo groot mogelijk deel van de Renkumse inwoners.

Activiteiten:

- Uitwerken ambities Sportnota

Voor wat betreft de ambities breedtesport en welzijn.

Er zijn verschillende (combinatie)functies gerealiseerd vanuit de Brede Impuls combinatiefuncties en de regeling "Gelderland Sport!". Vanaf 2015 zijn deze sportprofessionals actief onder de noemer Sport-en Beweegteam. Het team wordt de komende jaren ingezet op verschillende sport & beweeg programma's om doelen en ambities uit de sportnota te realiseren. Dit gebeurt in samenwerking

met inwoners, sportverenigingen, sportscholen, huisartsen, fysiotherapeuten, scholen, welzijnsinstellingen en instellingen voor maatschappelijke opvang.

Voor wat betreft de ruimtelijke ambitie.

Sportpark de Duitse Kamp en Tenniscomplex De Slenk in Wolfheze zijn overgedragen aan de verenigingen. Met de gebruikers van de sportparken Hartenstein, Bilderberg en Wilhelmina zijn wij in overleg over verzelfstandiging.

In 2015 wordt de sportnota tussentijds geëvalueerd. Deze evaluatie kan aanleiding geven de ambities en beleidsvoornemens uit de sportnota daar waar noodzakelijk bij te stellen.

1D. Educatie

Doelstelling

Volwassenen educatie draagt bij aan de participatie van alle inwoners door het ontwikkelen van de basisvaardigheden taal, rekenen en digitale vaardigheden. Voor mensen met een laag opleidingsniveau (laaggeletterden) of nieuwkomers (na hun inburgering) blijft lokaal de toegang tot een educatie-aanbod.

Doelstelling

De mogelijke ontwikkeling van een zogenaamd kindcentrum in Doorwerth wordt op haalbaarheid besproken met betrokken onderwijsinstellingen.
Renkum en Oosterbeek behouden een volwaardige bibliotheek (voor kinderen en volwassenen).

Activiteiten:

Volwassenen educatie

Komende jaren verandert het inkoopbeleid voor educatie. Geleidelijk wordt de verplichte winkelnering bij de ROC's los gelaten en mogen we ook bij andere aanbieders vormen van taal- en rekenonderwijs inkopen. De rijksmiddelen worden regionaal ingezet (via contactgemeente Arnhem) op basis van een regionaal educatief programma. Gaandeweg willen we meer verbinding maken tussen het onderwijs- en het arbeidsmarktbeleid.

Educatie en aanpak laaggeletterdheid

Hoewel het soms lastig is laaggeletterdheid te signaleren, hechten wij belang aan een goede aanpak om inwoners zelfredzamer te maken.

De gemeente Renkum doet daarom mee in het bondgenootschap aanpak laaggeletterdheid Arnhem en regio. Hier zetten allerlei maatschappelijke partners, zoals bibliotheken, welzijnsinstellingen, scholen en werkgevers, zich gezamenlijk in voor geletterdheid. Hierdoor wordt de samenwerking tussen lokale partners versterkt en worden inwoners met een taalprobleem eerder bereikt.

Lokale educatie agenda (LEA)

De samenwerking tussen de gemeente en het onderwijs is verankerd in de LEA. De LEA kent drie tafels: 2-5 jaar, 5-14 jaar en het besturen overleg. Het doel van het LEA-overleg is een sluitende onderwijs/zorgstructuur. Het LEA-overleg is een hulpmiddel om de integraliteit tussen onderwijs, zorg en welzijn te borgen. Daarnaast is het ook het platform van overleg over de uitvoering van wettelijke taken.

Prioriteiten voor de komende jaren zijn

- aansluiting jeugdbeleid en passend onderwijs;

- doorontwikkeling VVE, waaronder aandacht voor intern kwaliteitsplan van aanbieders en educatieve ouderbetrokkenheid bij aanbieders en in het basisonderwijs;
- preventieve inzet leerplicht;
- stimuleren van de samenwerking van scholen voor het basisonderwijs in de subregio op het gebied van inzet op (bijvoorbeeld) 'plusklas' naast aandacht voor achterstanden;
- goede afspraken met het voortgezet (speciaal) onderwijs in het kader van zorg en onderwijs;
- aansluiting VMBO op MBO en op de arbeidsmarkt (P-wet);
- blijvende inzet op onderwijs aan woonwagen- en zigeuner kinderen (OWWZ).

Onderwijsachterstanden

Uit de middelen voor het VVE (geormerkte middelen) kan een éénmalige impuls van € 40.000 voor onderwijs achterstanden in het basisonderwijs worden gegeven. Deze inzet kan geen structureel karakter hebben en beperkt zich dus tot kennisverrijking en/of aanschaf van onderwijs middelen gericht op het voorkomen en beperken van onderwijs achterstanden.

Peuterspeelzaalwerk

De laatste jaren is sprake van een afname van het aantal peuters dat de peuterspeelzaal bezoekt. Deels wordt dit veroorzaakt door de rol van de kinderopvang en deels door een teruglopend aantal peuters. Voor de jaren die komen wordt gekeken of het nodig is om de toeleiding tot het peuterspeelzaal een impuls te geven, met name bij die groepen waar sprake is van een afstand tot het onderwijs. Het Peuterspeelzaalwerk krijgt een nadrukkelijke plek in het kader van de versterking van het preventieve veld op basis van de Jeugdwet. De samenwerking met het consultatiebureau wordt daardoor geïntensiveerd. Landelijke ontwikkelingen in het kader van de voortgaande harmonisatie worden gevolgd.

Cultuureducatie

De visie op cultuureducatie wordt opgenomen in de Cultuurvisie 2016 e.v.

Met het onderwijs is het huidige cultuureducatie programma geëvalueerd en er is een werkgroep gevormd om de kaders voor de Cultuurvisie te formuleren en een uitvoeringsprogramma op te stellen.

Bibliotheek op School

We streven ernaar om in 2017 de bibliotheek op school ingevoerd te hebben op alle basisscholen.

Volwaardige bibliotheek in Renkum en Oosterbeek

Renkum en Oosterbeek behouden een volwaardige bibliotheek. De gemeente Renkum zet in op een openbare bibliotheek die bijdraagt aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van inwoners. De gemeente vraagt de bibliotheek in te zetten op bevorderen van informatie- en digitale vaardigheden; lezen en schrijven; taal als basis voor maatschappelijke participatie; werk en inkomen; educatie; e-overheid; de bibliotheek als neutrale, onafhankelijke, veilige ontmoetingsplek.

Dyslexiezorg

Op grond van de jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk voor het bieden van dyslexiezorg. Om het gebruik hiervan in goede banen te leiden en om bureaucratische rompslomp te voorkomen zijn voor het onderwijs en de aanbieders spelregels voor de uitvoering vastgesteld. Wij volgen de komende jaren het gebruik van deze vorm van zorg. Indien sprake is van opvallende pieken in het gebruik gaan wij in gesprek met het onderwijs of de aanbieder.

1E. Minima

Doelstelling

In het nieuwe integrale armoedebeleid worden maatregelen bedacht om de zogenaamde armoedeval tegen te gaan. Doelstelling is dat werken aantrekkelijker wordt. Tegelijkertijd mag de groep mensen die nooit (meer) aan het werk kan gaan hiervan niet de dupe worden.

In de bestrijding van armoede staan verder kinderen centraal. Er moet worden voorkomen dat zij in hun ontwikkeling worden geremd, doordat zij opgroeien in armoede. Het jeugdcultuurfonds wordt onderdeel van het armoedebeleid.

Mensen met schulden moeten weer financieel en maatschappelijk zelfredzaam kunnen functioneren. Het uitgangspunt daarbij is dat mensen primair zelf verantwoordelijk zijn en blijven voor het oplossen van hun schulden. Waar nodig ontvangen zij daarbij ondersteuning op maat.

Activiteiten:

- Het binnen het sociaal domein integraal uitvoeren van een activerend minimabeleid. Het accent ligt daarbij op maatschappelijke participatie met bijzondere aandacht voor gezinnen met kinderen.
- Adviseren en ondersteunen van inwoners, met dreigende schuldensituaties, bij het maken van vervolgstappen om hun financiële situatie te verbeteren.
- De schuldhulpverlening is de schakel die volgt op preventie van schulden en schulddienstverlening (informatie en advies) en bestaat uit de activiteiten: schuldregelen, instellen moratorium, schuldsanering, inkomensbeheer, budgetcoaching en hulp bij het aanvragen van een WSNP verklaring.
- Wij behouden de regie over de schuldhulpverlening door middel van casemanagement vanuit de gemeente.
- De zwaarte van de ondersteuning wordt afgestemd op de situatie en de mogelijkheden van de inwoners zelf.

1F. Inkomensvoorziening

Doelstelling

Het zorgen voor een tijdige en rechtmatige verstrekking van inkomensvoorzieningen. Daarbij geven wij uitvoering aan de verplichting van het Rijk om op maat een tegenprestatie te vragen.

Activiteiten:

- **Inkomensverstrekking:**
Maandelijks betaalbaar stellen van uitkeringen op grond van wettelijke voorschriften in Participatiewet, Bbz2004, Ioaw en Ioaz (doorlopend).
- **Bijzondere bijstand (doorlopend):**
Wij verstrekken, op aanvraag, individuele bijzondere bijstand in extra noodzakelijke kosten van het bestaan.

1G. Maatwerkvoorzieningen

Doelstelling

We willen maatwerk in het gebiedsgericht werken. Uitgangspunt is de meest efficiënte werkwijze en niet de geografische omvang. Wij stimuleren burenhulp, zonder daarbij privacy uit het oog te verliezen en professionele ondersteuning te verdringen. We kiezen daarom ook voor een brede inzet van het PGB model. Binnen de wettelijke kaders wordt een eigen bijdrage in de (zorg)kosten

gevraagd.

De doelstelling is de inwoner zo lang mogelijk zelfredzaam en maatschappelijk actief te laten blijven. Waar nodig wordt voorzien, met eigen financiële verantwoordelijkheid van inwoners, in individuele hulp.

Activiteiten:

In de nieuwe Wmo is geen sprake meer van het compensatiebeginsel, in plaats daarvan is gekomen de maatwerkvoorziening: een op behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen. Het doel van de maatwerkvoorziening is het leveren van een bijdrage aan de zelfredzaamheid en participatie van de cliënt.

Producten die onder Maatwerkvoorzieningen vallen zijn: advies en ondersteuning (onafhankelijk advies), sociaal-juridische dienstverlening, begeleiding, huishoudelijke hulp, persoonlijke verzorging (Wmo-deel), rolstoelen, woningaanpassingen, begeleid wonen (niet wonen/zorg), bijzonder vervoer (scootmobiel, AWBZ-vervoer, zorgtaxi), leerlingenvervoer, dagbesteding, maatwerkvoorzieningen op het gebied van de jeugdzorg, mantelzorg, maatschappelijke opvang en cliëntondersteuning.

De gemeente heeft voor de jaren 2015 en 2016, op basis van de door de gemeente ingediende aanvraag een decentralisatie-uitkering toegezegd gekregen voor het stimuleren van de vraag naar huishoudelijke hulp, om daarmee zoveel mogelijk volwaardige werkgelegenheid te behouden. Uitvoering zal plaatsvinden op basis van het plan van aanpak HHT gemeente Renkum.

In de Wmo 2015 komt het compensatiebeginsel niet terug. In plaats daarvan komt de maatwerkvoorziening: een op behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen. Het doel van de maatwerkvoorziening is het leveren van een bijdrage aan de zelfredzaamheid en participatie van de cliënt.

Producten die onder Maatwerkvoorzieningen vallen zijn: advies en ondersteuning (onafhankelijk advies), sociaal-juridische dienstverlening, begeleiding, huishoudelijke hulp, persoonlijke verzorging (Wmo-deel), rolstoelen, woningaanpassingen, begeleid wonen (niet wonen/zorg), bijzonder vervoer (scootmobiel, AWBZ-vervoer, zorgtaxi), leerlingenvervoer, dagbesteding, maatwerkvoorzieningen op het gebied van de jeugdzorg, mantelzorg, maatschappelijke opvang en cliëntondersteuning.

Wat zijn de kosten?

Totale kosten programma

Rekening houdend met het voorgaande brengt dit programma de volgende kosten en opbrengsten met zich mee.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
1A. Algemene voorzieningen					
Lasten	2.304	2.289	2.210	2.205	2.213
Baten					
Saldo van baten en lasten	-2.304	-2.289	-2.210	-2.205	-2.213
Mutatie reserve	193	100			
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-2.111	-2.189	-2.210	-2.205	-2.213
1B. Gezondheid					
Lasten	1.812	1.786	1.755	1.702	1.708
Baten					
Saldo van baten en lasten	-1.812	-1.786	-1.755	-1.702	-1.708
Mutatie reserve	43	50	50		
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-1.769	-1.736	-1.705	-1.702	-1.708
1C. Sport					
Lasten	1.944	1.823	1.791	1.784	1.784
Baten	311	120	120	120	120
Saldo van baten en lasten	-1.633	-1.703	-1.671	-1.664	-1.664
Mutatie reserve	82	38			
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-1.551	-1.665	-1.671	-1.664	-1.664
1D. Educatie					
Lasten	1.751	1.512	1.506	1.503	1.509
Baten	325	80	80	80	80
Saldo van baten en lasten	-1.426	-1.432	-1.426	-1.423	-1.429
Mutatie reserve	21				
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-1.405	-1.432	-1.426	-1.423	-1.429
1E. Minima					
Lasten	294	261	255	249	251
Baten					
Saldo van baten en lasten	-294	-261	-255	-249	-251
Mutatie reserve	21				
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-273	-261	-255	-249	-251
1F. Inkomensvoorziening					
Lasten	15.288	14.731	14.452	14.165	14.232
Baten	7.363	7.080	7.080	7.080	7.080
Saldo van baten en lasten	-7.925	-7.651	-7.372	-7.085	-7.152
Mutatie reserve	105	55	55		
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-7.820	-7.596	-7.317	-7.085	-7.152
1G. Maatwerkvoorzieningen					
Lasten	20.420	20.386	20.177	20.163	20.190
Baten	1.436	1.436	1.258	1.258	1.258
Saldo van baten en lasten	-18.984	-18.950	-18.919	-18.905	-18.932
Mutatie reserve	30	15			

Geraamde/gerealiseerde resultaat	-18.954	-18.935	-18.919	-18.905	-18.932
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO					
Lasten	-258	4.174	3.378	2.659	3.115
Baten	21.684	20.697	20.004	19.285	19.740
Saldo van baten en lasten	21.941	16.523	16.626	16.626	16.626
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	21.941	16.523	16.626	16.626	16.626
Saldo van baten en lasten	-12.437	-17.548	-16.982	-16.608	-16.723
Mutatie reserve	494	258	105		
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-11.942	-17.290	-16.877	-16.608	-16.723

02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

Visie

Wij wonen in een bijzondere gemeente. De omgeving waarin wij leven heeft een aantrekkelijk karakter met landgoederen, sprengbeken en markante zichtlijnen. Deze groene omgeving moeten we koesteren, benutten en behouden. Er zijn veel voorzieningen die we willen behouden. Bovendien moet onze gemeente goed bereikbaar zijn voor inwoners en bezoekers.

Duurzaamheid maakt een integraal onderdeel uit van alle ontwikkelingen. De ontwikkelingen in de dorpscentra stimuleren de levendigheid van de dorpen en de maatschappelijke participatie van de inwoners. De gemeente wil samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties de ontwikkelingen vormgeven.

Wat willen wij bereiken en wat doen we daarvoor?

Producten

- 2A. Ruimtelijke ontwikkeling
- 2B. Wonen
- 2C. Bestemmingsplannen
- 2D. Omgevingsvergunning
- 2E. Mobiliteit

2A. Ruimtelijke ontwikkeling

Doelstelling
De (bestaande) woningbouwprojecten worden waar mogelijk verder uitgevoerd of opgestart. De directe omgeving van nieuwe (bouwplannen) plannen is leidend voor een goede inpassing.

Activiteiten:

- Langere tijd stilliggende woningbouwprojecten komen weer op gang. Doordat we in overleg zijn gegaan met grondeigenaren, bouwbedrijven, woningcorporaties en particuliere initiatiefnemers van bestaande projecten om eventuele belemmeringen weg te nemen. Dit zetten we voort zodat die projecten ook echt gerealiseerd worden.
- Nieuwe (woning)bouwprojecten moeten voldoen aan de actuele eisen op het gebied van stedenbouw, ruimtelijke inpassing, duurzaamheid en wonen (doorlopend). Alle eisen die de gemeente stelt aan nieuwbouwplannen worden contractueel vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Ook bij de diverse controles op het ontwerp wordt hier door de gemeente kritisch naar gekeken.
- Bij nieuwe (woning)bouwprojecten worden omwonenden vroegtijdig betrokken en krijgen waar mogelijk een rol in het opstellen van stedenbouwkundige kaders (doorlopend).
- Onderzoeken mogelijkheden ontwikkelen opbrengst uit eigen grondposities (2015-2016). De komende jaren komen locaties vrij die ontwikkeld kunnen worden, veelal tot woningbouwlocaties. Wij zullen uitzoeken wat hiervoor de mogelijkheden zijn binnen het bestaande beleid en regionale afspraken hierover. Eventuele boekwaardes en sloopkosten zullen ook in beeld worden gebracht. Een deel van de opbrengst van de gronden dient (conform raadsbesluit) nog ingezet te worden ter financiering van het MFC. Door goede afstemming en prioritering van de gemeentelijke locaties kunnen deze opbrengsten enkele jaren een positieve bijdrage leveren aan de gemeentelijke balans.

- Onderzocht wordt of de methodiek ruimtelijke projecten nog steeds voldoet of aanpassing behoeft zodat het proces versneld en vereenvoudigd kan worden (2015).

Doelstelling

Dorpskernen moeten aantrekkelijk blijven met voldoende voorzieningen en woningen. Prioriteit ligt bij de centra van Doorwerth en Renkum.

Activiteiten:

- Doorwerth Centrum
 - Gebiedsvisie Centrum Doorwerth maken, uitwerken en realiseren met alle betrokkenen: inwoners, ondernemers, scholen, welzijn- en zorgorganisaties (2014-2016). Najaar 2015 start de 2e fase van het project met het ontwikkelen van een plan voor een (sociaal) hart voor het dorp. U ontvangt hieraan voorafgaand een raadsvoorstel waarin de kaders voor deze verdere ontwikkeling worden gesteld. Het stedenbouwkundige plan wordt onder regie van de kerngroep van bewoners opgezet en naar verwachting zomer 2016 aan u voorgelegd.
- Renkum Centrum:
 - Gebiedsvisie Centrum Renkum en bij behorende maatregelenplan uitwerken (2015-16).
 - De mogelijkheden onderzoeken om fase 4-7 van het centrumplan te realiseren (2015).

2B. Wonen

Doelstelling

Voor alle doelgroepen moeten voldoende, goede woningen betaalbaar en bereikbaar zijn, vooral voor jonge gezinnen.

Activiteiten:

- Uitvoeren activiteiten routekaart, zoals die is opgenomen in de Nota Wonen 2014:
 - Vertaling adviezen uit Business lab naar de verschillende projecten en opstarten overleg met verhuurders en VvE's (2015 e.v.)
 - De huisvestingsopgave in de zorgsector verder regie nemen door de beleidsnotitie Wonen en Zorg uit te breiden naar andere doelgroepen dan ouderen (2015) en door deze toe te passen (2015 e.v.).
 - Verleidingsstrategieën inzetten voor woningverbetering particuliere woningen combineren met duurzaamheidsmaatregelen (start eind 2015).
 - Prioriteren en keuze maken in woningbouwprogramma (d.m.v. stoplichtenmodel) en regelmatig regionale afstemming hierover. De subregionale afspraken bieden de gemeente de ruimte om het programma, zoals vastgelegd in de Noa Wonen 2014, te realiseren.
 - Continuering Bewust Wonen. Tijdens de (keukentafel)gesprekken met inwoners waar een zorgvraag speelt wordt ook aandacht gegeven aan Bewust Wonen. Onder andere wordt gelet op de veiligheid in en om het huis. Het foldermateriaal van Bewust Wonen wordt daarvoor ingezet. Om het belang van het project Bewust Wonen ook anderszins onder de aandacht te houden wordt gewerkt aan een vervolgproject. Daarmee wordt in de tweede helft van 2015 gestart.
 - Prestatie afspraken met Vivare sluiten in 2015. Deze gelden tot 2019.
- Samen met makelaars en eventueel anderen vormgeven van de promotie van onze gemeente (2015-2016). Met eenduidige, herkenbare profilering willen we onze gemeente onder de aandacht brengen in de regio bij (jonge) gezinnen en starters in de leeftijd van 25 t/m 45 jaar.

- Het stimuleren van starters om een woning te kopen door het bieden van een starterslening (doorlopend).

2C. Bestemmingsplannen

Doelstelling

De (bestaande) woningbouwprojecten worden waar mogelijk verder uitgevoerd of opgestart. De directe omgeving van nieuwe (bouwplannen) plannen is leidend voor een goede inpassing.

Activiteiten:

Tijdig actualiseren van de bestemmingsplannen. Bestemmingsplannen mogen niet ouder zijn dan 10 jaar. De planning voor de actualisatie van bestemmingsplannen is als volgt:

2015: 'Oosterbeek-Zuid 2016'

2016: Bestemmingsplan 'Kabeljauw 9 e.o., 2015'
Bestemmingsplan 'Wolfheze'

2017: Veegbestemmingsplan 'Renkum-Heelsum'

2018: Bestemmingsplan 'Buitengebied'

2D. Omgevingsvergunning

Doelstelling

Behouden en benutten van het aantrekkelijke karakter van onze omgeving met enerzijds het uitgangspunt van regulering en anderzijds meer verantwoordelijkheid van de inwoners en lagere kosten.

Activiteiten:

- Samenwerking en kwaliteit bevorderen door overdracht van WABO-taken aan de ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem). De overdracht van WABO-taken (bouwen) aan de ODRA vindt naar verwachting rond 1 oktober 2015 plaats.

Doelstelling

Komen tot een uitvoerbare bomenverordening.

Activiteiten:

- Heroverweging van zowel de afschaffing van de kapverordening als de invoering van een beschermde bomenlijst. Een nieuw raadsbesluit voor een uitvoerbare bomenverordening is in voorbereiding en zal naar verwachting in het najaar van 2015 vastgesteld kunnen worden.

2E. Mobiliteit

Doelstelling

De bereikbaarheid van onze dorpen wordt ten minste behouden en mobiliteit in alle vormen wordt versterkt.

Activiteiten:

- Afstemmen met omliggende gemeenten, provincie, Prorail en Rijkswaterstaat over plannen van veranderingen in het (spoor)wegennet. Zoals: Verbreding van de A12 tussen Grijsoord en Ede, onderhoud aan provinciale wegen (N224, N225, N782, N783) en verkeerslichteninstallaties.

Ook het overleg over de kwaliteit van het openbaar vervoer en de aanleg van de snelfietsroute wordt op dit regionale niveau afgestemd.

- Moderniseren van doelgroepenvervoer (zie hoofdstuk 1)
- De verkeersmaatregelen, gericht op het invoeren van een HOV-lijn Arnhem Wageningen, op de Utrechtseweg in Oosterbeek worden uitgevoerd, waarna de HOV-lijn kan worden gerealiseerd (december 2015) en de doorstroming op de Utrechtseweg wordt bevorderd.
- Drielse veer versterken. Onder andere door het aanbrengen van een radar en het neerzetten van een toekomstbestendige organisatie.
- Stimuleren van de realisatie van de doortrekking van de Valleilijn (Arnhem-Amersfoort).
- Het doortrekken van de Valleilijn zal moeten wachten op een gedeeltelijke aanbesteding van het huidige lijnennet van NS (2020).
- Ondersteunen van de lobby voor een nieuwe fietsverbinding over de Rijn.
- Stimuleren van goede (nacht- en buurt-) busverbindingen (doorlopend). Over 2014 is ondanks veel wegwerkzaamheden (N225) een groei van 4% gerealiseerd.
- Het project ophogen bushaltes wordt afgerond, waarna alle bushaltes zodanig zijn opgehoogd dat de instap van halte/ trottoir in de bus klein is (2015).
- In regionaal verband opstellen Lokale aanpak fiets (2015). Hierin wordt het bij ons reeds vigerende beleid regionaal vastgelegd.
- Er wordt in 2015 een nieuw Meerjarenuitvoeringsplan (MUP 2015-2018) opgesteld. Als we de ambities uit het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) willen realiseren, is aanvullend budget nodig. In het nieuwe MUP zullen wij de noodzaak, kosten en prioritering van deze projecten onderbouwen.

Doelstelling

De verkeersveiligheid in onze dorpen wordt verbeterd.

Activiteiten:

- Verbeteren van de oversteek van de spoorweg bij Wolfheze voor langzaam verkeer (2015), als dit past binnen de daarvoor gereserveerde budget.
- Waar nodig en financieel mogelijk verbeteren van de verkeersveiligheid voor langzaam verkeer bij oversteekplaatsen (doorlopend).
- Startaanleg van een Snelfietsroute Arnhem-Wageningen (2015-2017).
- De laatste schoolomgevingen worden uniform en herkenbaar ingericht (2016). Waar sprake is van voorgenomen nieuwbouw wordt inzet hierop afgestemd.
- Wij brengen de knelpunten op en rond de sportcomplexen in beeld en treffen waar nodig en financieel mogelijk maatregelen om de verkeersveiligheid te optimaliseren.
- Permanente verkeerseducatie uitvoeren om de verkeersveiligheid van kwetsbare verkeersdeelnemers (zoals schoolgaande kinderen, ouderen, gehandicapten) te verhogen en bewustwording van jonge automobilisten te vergroten (doorlopend).
- Verbeteren van de veiligheid voor verkeer en aanwonenden en oversteekbaarheid bij reconstructie/ groot wegonderhoud van de doorgaande wegen: Utrechtseweg, Bennekomseweg en Wolfhezerweg door de provincie.

Doelstelling

Zorgen voor voldoende goede parkeervoorzieningen.

Activiteiten:

- Blauwe zone in Oosterbeek monitoren.
- Beleidsregels parkeren elektrische auto opstellen (2015).

- Aanleg van een P&R-terrein bij station Wolfheze (2015-2016).
- Het uitbreiden van fietsparkeerplaatsen bij bushaltes, stations en winkelcentra (2015 en verder). Hiermee wordt het openbaar vervoer aantrekkelijker gemaakt.
- Realisatie van parkeerplekken voor deelauto's (2016).

Wat zijn de kosten?

Totale kosten programma

Rekening houdend met het voorgaande brengt dit programma de volgende kosten en opbrengsten met zich mee.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
2A. Ruimtelijke ontwikkeling					
Lasten	9.350	1.042	293	278	287
Baten	9.037	778	35	24	24
Saldo van baten en lasten	-313	-264	-259	-254	-263
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-313	-264	-259	-254	-263
2B. Wonen					
Lasten	247	246	244	242	245
Baten					
Saldo van baten en lasten	-247	-246	-244	-242	-245
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-247	-246	-244	-242	-245
2C. Bestemmingsplannen					
Lasten	565	506	485	460	469
Baten	21	21	21	21	21
Saldo van baten en lasten	-544	-485	-464	-439	-448
Mutatie reserve	107	45	30	-5	-15
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-437	-440	-434	-444	-463
2D. Omgevingsvergunning					
Lasten	1.291	1.319	1.305	1.294	1.314
Baten	305	377	377	377	377
Saldo van baten en lasten	-986	-942	-928	-917	-938
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-986	-942	-928	-917	-938
2E. Mobiliteit					
Lasten	871	795	781	773	772
Baten	37	39	39	39	38
Saldo van baten en lasten	-834	-756	-742	-735	-733
Mutatie reserve	63				
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-771	-756	-742	-735	-733
Saldo van baten en lasten	-2.924	-2.692	-2.637	-2.587	-2.627
Mutatie reserve	170	45	30	-5	-15
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-2.754	-2.647	-2.607	-2.592	-2.642

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

Visie

Gemeente Renkum biedt aan bewoners en bezoekers de mogelijkheid in een natuurlijke omgeving te ontspannen en te genieten en zich bewust te zijn van de waarde ervan. 'Landschap' is één van de vier kernkwaliteiten van onze gemeente. De mooie groene omgeving moeten we koesteren, benutten en behouden. Daarom willen wij een gemeente zijn die inwoners en instellingen stimuleert tot opwekken van duurzame energie, het zuinig en bewust omgaan met water, energie en afval én die actief stimuleert tot meehelpen met het in stand houden van onze natuur, landschap en biodiversiteit. Duurzaamheid is een leidend principe. De stimulans is ook bedoeld om te komen tot een circulaire economie, waarbij zoveel als mogelijk afvalstoffen weer als gelijkwaardige grondstof in de economie terug komt.

Ondanks zeer beperkte financiële middelen formuleren we ambitieuze doelstellingen, die wij alleen gezamenlijk met inwoners, bedrijven en andere overheden kunnen bereiken.

Wat willen wij bereiken en wat doen we daarvoor?

Producten

- 3A. Milieu en duurzaamheid
- 3B. Energie en klimaat
- 3C. Bos en landschap
- 3D. Water en riolering
- 3E. Afvalverwijdering en -verwerking

3A. Milieu en duurzaamheid

Doelstelling
De gemeente Renkum is een duurzame, groene gemeente die duurzaam ontwikkelt en bouwt, en inwoners, bedrijven en instellingen stimuleert tot energiebesparing en het opwekken van duurzame energie.

Activiteiten:

- Het tweejaarlijks opstellen en uitvoeren van een programma Milieu en duurzaamheid. Hierbij zorgen voor een goede afstemming met de routekaart Renkum Klimaatneutraal 2040 die momenteel wordt opgesteld.
- Het ondersteunen van inwoners of organisaties die concrete duurzame initiatieven willen ontplooiën in onze gemeente (doorlopend).
 - Met wijkaanpak (buurten over energie) burgers stimuleren tot meer duurzaamheid. Er is gestart met een wijk in Oosterbeek rondom de Wijnand van Arnhemweg en de Woudstralaan.
 - Tenminste zes keer per jaar in de Hoog en Laag aandacht vragen voor een persoon, organisatie, bedrijf of instelling die een bijzondere bijdrage levert aan een duurzame leefomgeving.
- Zorgen voor tenminste 10 oplaadlocaties voor elektrische auto's in 2016. De Stadsregio heeft onlangs voor 16 laadpalen in onze gemeente een subsidie toegekend.
- Het organiseren van een duurzaamheidsmarkt in het derde kwartaal van 2015.
- Zorgen dat er door middel van Natuur- en Milieueducatie (NME) een bijdrage wordt geleverd aan het bereiken van onze beleidsdoelen op het gebied van milieu en duurzaamheid. Met de

Stichting Renkums Beekdal maken we prestatieafspraken over hun NME-activiteiten voor een subsidiebijdrage.

3B. Energie en klimaat

Doelstelling

De gemeente Renkum is in 2040 klimaatneutraal.
--

Activiteiten:

- Milieucontroles
Jaarlijks stellen we in overleg met de ODRA een werkprogramma op. Voor 2016 gaan we in dit werkprogramma extra de nadruk leggen op het aspect energie in de milieucontroles. Dit met het oog op de doelstelling om klimaatneutraal te worden.
- Het opstellen (2015) en uitvoeren van een *Routekaart Renkum klimaatneutraal 2040* om in 2040 klimaatneutraal te zijn, inclusief de stappen voor de periode 2014-2018 (doorlopend).
- Het stimuleren van de vestiging van schone werkgelegenheid (doorlopend).
- Het voortzetten van de isolatiesubsidie voor woningeigenaren zolang daarvoor budget is binnen het door de provincie beschikte budget. Begin 2015 heeft Renkum samen met de andere gemeenten in de Stadsregio een brief gestuurd naar de provincie met het verzoek om ook na 2015 de subsidieregeling te continueren. Het is op dit moment nog onduidelijk of dit ook zal gebeuren.
- Het stimuleren van maatschappelijke organisaties om gebruik te maken van de duurzaamheidslening (2015).
- Het (laten) plaatsen van zonnepanelen op gemeentelijke vastgoed, als uit onderzoek (2015) blijkt dat dit rendabel is.

3C. Bos en landschap

Doelstelling

Het blijven beschermen en waar nodig ontwikkelen van de aanwezige waarden van bos, landschap en inheemse flora en fauna in de gemeente.

Het ondersteunen van vrijwilligerswerk en andere initiatieven vanuit inwoners- of belangengroepen die de kwaliteit van bos en landschap verbeteren of in stand houden. Hierbij is het openbare karakter een voorwaarde.

Het conform FSC-voorwaarden beheren van de gemeentelijke (landgoed-)bossen, die een belangrijk deel van ons landschap vormen. Hierbij is er blijvend aandacht voor een financieel gezonde exploitatie.
--

Activiteiten:

- Actualiseren van het Landschapsontwikkelingsplan start in de tweede helft van 2015. Ter besluitvorming in 2016 voorleggen.
- Bevorderen en ondersteunen van initiatieven op het gebied van natuur, landschap en biodiversiteit (2014-2018).
- Actualiseren van het bosbeleidsplan (2016).
- Proef Bestrijding Japanse Duizendknoop (NVWA & Probos; 2014-2017).

3D. Water en riolering

Doelstelling

We zetten ons in voor een mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van het watersysteem en de waterketen. Daarmee vergroten we de kwaliteit van het beheer tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. De inwoner ziet wat we bereiken en we zijn transparant over de kosten. Wij voldoen aan de zorgplichten vanuit de Wet milieubeheer en de Waterwet door het opstellen van een Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (v-GRP). Naast de wettelijke taken zijn de doelen uit het Bestuursakkoord Water (BAW) in het v-GRP verwerkt.

Activiteiten:

- Het opstellen van een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan. (2015)
- Aansluiten op operationele taken in de afvalwaterketen tot maximaal de gebiedsgrootte van waterschap (BAW 2014-2018). Daar waar mogelijk doelmatig samenwerken met partners.
- Afstemming met lopende trajecten op het gebied van integratie van milieu-, natuur- en klimaatbeleid en het omgevingsrecht (BAW 2014-2018). Aansluiten op operationele taken in de afvalwaterketen tot gebiedsgrootte van waterschap (BAW 2014-2018).
- Onderzoek verrichten naar de gevolgen van een veranderend klimaat in kader van klimaatadaptatie. Maatregelen in het kader van klimaatmitigatie, waarbij gekeken wordt naar het voorkomen van klimaatverandering, worden beschreven bij 3B Energie en klimaat.

3E. Afvalverwijdering en -verwerking

Doelstelling

Scheidingspercentage huishoudelijk afval in 2018 naar 75% ofwel 100 kg restafval/inwoner/jaar. Verlaging van de gemeentelijke belastingen door inwoners directe invloed te geven op de aangeboden hoeveelheid restafval.

Activiteiten:

- Uitwerken van een voorstel (2015) om het afvalscheidingspercentage van 75% ofwel 100 kg restafval/ inwoner/ jaar in 2018 te behalen. Hierin wordt opgenomen:
- Het verbeteren van inzameling van de afvalstromen GFT, glas, OPK en textiel bij de gestapelde woningen.
- Mogelijkheid van omgekeerd inzamelen, zo nodig met financiële prikkels en het uitvoeren van pilots.
- Het ontwikkelen van een systeem van afvalstoffenheffing dat leidt tot een lagere gemeentelijke belasting voor inwoners die hun afval goed scheiden en weinig restafval aanbieden.
- U gedurende het onderzoekstraject meenemen met de resultaten en locatiebezoeken brengen aan koplopende gemeenten.
- Voorstel voor aanvullende maatregelen, rekening houdend met de afschrijving van de huidige inzamelvoertuigen. Jaarlijks wordt deelgenomen aan de landelijke Benchmark huishoudelijk afval.
- Jaarlijks wordt het grof- en fijn restafval geanalyseerd om de voortgang van de afvalscheiding te monitoren.
- Opstellen van nieuwe 'beleidsnota afvalverwijdering en -verwerking' (2015).

Wat zijn de kosten?

Totale kosten programma

Rekening houdend met het voorgaande brengt dit programma de volgende kosten en opbrengsten met zich mee.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
3A. Milieu en duurzaamheid					
Lasten	512	261	209	212	224
Baten					
Saldo van baten en lasten	-512	-261	-209	-212	-224
Mutatie reserve	300	50			
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-212	-211	-209	-212	-224
3B. Energie en klimaat					
Lasten	94	93	92	91	93
Baten					
Saldo van baten en lasten	-94	-93	-92	-91	-93
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-94	-93	-92	-91	-93
3C. Bos en landschap					
Lasten	412	320	314	312	316
Baten	83	45	45	45	45
Saldo van baten en lasten	-329	-275	-269	-267	-271
Mutatie reserve	63				
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-266	-275	-269	-267	-271
3D. Water en riolering					
Lasten	3.046	3.118	3.227	3.368	3.475
Baten	3.224	3.382	3.483	3.588	3.695
Saldo van baten en lasten	178	264	256	219	220
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	178	264	256	219	220
3E. Afvalverwijdering en -verwerking					
Lasten	3.232	3.273	3.269	3.268	3.268
Baten	4.042	4.084	4.079	4.078	4.079
Saldo van baten en lasten	811	811	811	811	811
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	811	811	811	811	811
Saldo van baten en lasten	54	446	497	460	444
Mutatie reserve	363	50			
Geraamde/gerealiseerde resultaat	418	496	497	460	444

04 Veiligheid

Visie

Iedereen in de gemeente Renkum kan hier ook op langere termijn in rust en veiligheid opgroeien en wonen.

Wat willen wij bereiken en wat doen we daarvoor?

Producten

- 4A. Integraal veiligheidsbeleid
- 4B. Toezicht en handhaving
- 4C. Veilig thuis

4A. Integraal veiligheidsbeleid

Doelstelling
<p>Het gevoel van veiligheid in de gemeente Renkum hoog houden in samenwerking met inwoners en partners (politie, brandweer, Solidez, Veiligheidshuis etc.).</p> <ul style="list-style-type: none">• Onze invloed aanwenden om georganiseerde misdaad, inbraken en andere vormen van criminaliteit tegen te gaan;• Zorg dragen voor een adequaat niveau van brandveiligheid: voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen van ongevallen bij brand;• Het minimaliseren van de gevolgen van eventuele rampen en incidenten.

Activiteiten:

Er is in 2014 een nieuw integraal Veiligheidsplan geschreven. In dit Veiligheidsplan aandacht voor:

- georganiseerde criminaliteit, waarbij gemeenten regie hebben en er de bestuurlijke aanpak op loslaten. Terugdringen lukt door goede samenwerking met de verschillende partners en het optimaal inzetten van middelen en kennis. Vormen van dergelijke criminaliteit zijn onder meer hennep, prostitutie, vastgoedfraude, loverboys;
- woninginbraken (high impact crime waardoor landelijk veel aandacht). De politie investeert samen met de gemeente en andere partners in onder meer preventie, informatie, communicatie en opsporing;
- de aanpak van jeugdgroepen door middel van een integrale benadering waardoor overlastgevend en crimineel gedrag in groepsverband doorbroken kan worden.

Het veiligheidsplan zal intern (breder) verbonden worden aan onder meer de nieuwe taak voor de gemeente op het gebied van Jeugdzorg.

- Het binnen de wettelijke kaders leveren van brandweezorg. De brandweezorg omvat de volgende schakels van de veiligheidketen:
 - Pro actie en preventie;
 - Preparatie;
 - Repressie;
 - Nazorg.

Sinds 1 januari 2014 wordt de brandweezorg voor de gehele regio uitgevoerd door de VGGM.

- Verder professionaliseren van de regionale samenwerking op het gebied van crisisbeheersing. Uitbouwen van de regionale samenwerking en het aangaan van samenwerkingsverbanden. Dit mede in het kader van de wet op de veiligheidsregio's. In 2012 is de Wet rampenbestrijding en zware ongevallen de wet Veiligheidsregio's geworden. Zestien Gemeentelijke rampenplannen

zijn één Crisisplan Veiligheidsregio Gelderland-Midden geworden. Het nieuwe crisisplan zorgt voor professionelere en efficiëntere inzet van mensen tijdens een ramp of crisis.

4B. Toezicht en handhaving

Doelstelling
Transparant toezicht houden en effectief handhaven met een belangrijk accent op het voorkomen van overtredingen. Dit doen we samen met alle inwoners, bedrijven en andere betrokken partijen en organisaties.

Activiteiten:

- Er wordt een gericht maatschappelijk netwerk opgebouwd met stakeholders, zoals belangenorganisaties, doelgroepen, burgerplatforms en bedrijven.
- Er is een gedegen regie over en samenwerking met de overige handhavingpartners VGGM (GGD en Brandweer) en ODRA, alsmede samenwerkingen met overige (bestuurs- en/of strafrechtelijke) organen. Bij ODRA worden naast de milieutaken in 2015 ook de overige WABO-taken ondergebracht ter uitvoering.
- Toezicht en sanctionering vindt transparant plaats op:
 - a. de activiteiten zoals benoemd in de WABO (o.m. bouw- en sloopwerkzaamheden, brandveiligheid, milieu-inrichtingen, planologische gebruik in overeenstemming met het bestemmingsplan, monumenten, APV)
Het onderzoek uitgevoerd door de rekenkamercommissie geeft aan dat voor toezicht meer capaciteit zou moeten zijn om goed uitvoering te geven aan het beleid.
Vooral de toezicht-capaciteit op de APV is erg klein (1 fte, belegd bij 1 persoon) en daardoor kwetsbaar. Zeker gezien ontwikkelingen waarbij toezicht essentieel is voor een goed resultaat:
 - nieuwe inrichting evenementenproces vanuit veiligheidsperspectief;
 - bezuiniging bij politie waardoor verschuiving van taken van wijkagent naar BOA.Er wordt creatief nagedacht over hoe deze kwetsbaarheid te ondervangen binnen bestaand budget.
Zo vindt op dit moment een intergemeentelijke pilot plaats met BOA's van Arnhem die ingezet worden tijdens grotere evenementen. Deze mensen worden betaald uit eigen middelen die zijn echter zeer beperkt.
 - b. kinderopvang, zoals bedoeld in de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (hierna: Wkvp, kinderopvang of Wet kinderopvang)
Op dit moment heeft de gemeente Renkum de hoogst haalbare status (de A-status). De verwachting is dat – gezien de resultaten van het huidige jaarverslag – deze status opnieuw zal worden toegekend.
 - c. de openbare orde en (verkeers-)veiligheid, waaronder de APV, voor zover hier een gemeentelijke bevoegdheid aanwezig is
 - d. de overige bijzondere regelgeving ten aanzien van de fysieke leefomgeving, zoals o.m. de Drank- en horecawet, Wegenwet en de Winkeltijdenwet.

4C. Veilig thuis

Doelstelling

Veilig Thuis (voorheen AMHK) is een schakel tussen signaal en interventie. Het doel is om zo spoedig als mogelijk interventie met blijvend resultaat te realiseren. Het AMHK behandelt zelf niet, maar kan de inzet van zorg initiëren indien nodig. Veilig Thuis kan indien nodig een verzoek tot onderzoek doen bij de Raad voor de Kinderbescherming. Indien geen sprake is van crisis wordt het signaal doorgezet naar het sociaal loket zodat op lokaal niveau kan worden ingezet.

Activiteiten:

- De verantwoordelijkheid voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling valt onder de gemeente. De aanpak vraagt om een nauwe samenwerking en afstemming tussen het regionale werkende Veilig Thuis en het sociaal loket. De deskundige inzet van het sociaal loket kan huiselijk geweld en kindermishandeling vroegtijdig signaleren en aanpakken. De inzet is dan ook gericht op zoveel mogelijk lokaal en zo vroeg mogelijk ingrijpen om escalatie te voorkomen en hiermee de veiligheid voor alle inwoners te verbeteren.

In de regionale visie worden aanwijzingen voor de inbedding van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de lokale uitvoering van het sociale domein gegeven.

- Komende jaren willen we uitvoering geven aan de regionale visie en doelstellingen rond huiselijk geweld en kindermishandeling. Er komt een lokaal uitvoeringsplan met de speerpunten van beleid op preventie, samenwerking binnen het sociale domein binnen de ketens voor jeugdzorg, volwassenen en de zorg voor ouderen. Hier is aandacht voor de verschillende vormen van huiselijk geweld. Uitgangspunt is dat bij crisis direct adequate hulp beschikbaar moet zijn.

Regie en uitvoering van de wet Meldcode (ieder werkt met een zelfde handelingsprotocol bij signalen van geweld naar kinderen of volwassenen in de huiselijk sfeer.

De uitvoering ligt bij het sociaal loket waar inwoners met hulpvragen aankloppen. Signalen van geweld kunnen ook op andere plaatsen binnenkomen en worden direct opgepakt en besproken met de intern deskundige aandachtsfunctionarissen en afgestemd met 'Veilig Thuis'.

Als gemeente houden wij regie op de uitvoering van de wet Meldcode. Wij zorgen voor informatie en handhaven de wet meldcode bij maatschappelijke partners.

Wat zijn de kosten?

Totale kosten programma

Rekening houdend met het voorgaande brengt dit programma de volgende kosten en opbrengsten met zich mee.

	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
4A. Integraal veiligheidsbeleid					
Lasten	2.071	2.068	2.065	2.097	2.098
Baten	158				
Saldo van baten en lasten	-1.913	-2.068	-2.065	-2.097	-2.098
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-1.913	-2.068	-2.065	-2.097	-2.098
4B. Toezicht en handhaving					
Lasten	638	645	638	632	643
Baten	6	6	6	6	6
Saldo van baten en lasten	-632	-639	-632	-626	-637
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-632	-639	-632	-626	-637
4C. Veilig thuis					
Lasten					
Baten					
Saldo van baten en lasten					
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat					
Saldo van baten en lasten	-2.545	-2.707	-2.697	-2.723	-2.736
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-2.545	-2.707	-2.697	-2.723	-2.736

05 Openbare ruimte

Visie

Renkum is een mooie groene gemeente en wordt hierdoor alom geprezen. Wij zetten ons in voor het behoud van deze kwalitatief hoogwaardige woon- en werkomgeving onder andere door het goed onderhouden van de gemeentelijke plantsoenen, parken en begraafplaatsen.

Ten aanzien van onze wegen, straten en pleinen wordt uitvoering gegeven aan de wettelijke taak tot het in stand houden van de bestaande asfalt- en elementenverhardingen.

Wat willen wij bereiken en wat doen we daarvoor?

Producten

5A. Groenonderhoud

5B. Wegen, straten en pleinen

5A. Groenonderhoud

Doelstelling
Streven naar het verhogen van het onderhoudsniveau van groen, door middel van het anders aanbesteden en/of samenwerking.

Activiteiten:

- Het tweejaarlijks evalueren van het vastgestelde onderhoudsniveau groen en waar nodig bijsturen om de vastgestelde doelen te verwezenlijken (2016, 2018).
- Actualisatie van het Groenstructuurplan (2016).
- Uitvoering geven aan het Groenbeheer- en Groenstructuurplan.
- Het opplussen van de beeldkwaliteit van groen door middel van het betrekken c.q. verantwoordelijk maken van inwoners bij het onderhoud van dat groen.

5B. Wegen, straten en pleinen

Doelstelling
Streven naar het verhogen van het onderhoudsniveau voor wegen, waarbij het wettelijke niveau de minimumnorm is. Indien mogelijk gebeurt dat door anders en slimmer aan te besteden of samen te werken, waar mogelijk nog meer dan nu. Middelen die daardoor worden bespaard, worden ingezet voor het verhogen van het onderhoudsniveau.

Activiteiten:

- Daar waar mogelijk combinaties maken tussen verkeersmaatregelen en werkzaamheden aan de openbare ruimte zoals wegonderhoud, reconstructie- en/of rioolprojecten.
- Onderhoud uitvoeren aan asfalt- en elementenverhardingen op basis van de nota Wegbeheer.
- Aan de hand van de uitkomsten van de inspectie in 2016 de planning aanpassen en een nieuwe planning voor 2017 opstellen.

Doelstelling

Straatverlichting moet zo veel mogelijk duurzaam zijn, minder verlicht, daar waar dat kan zonder de veiligheid aan te tasten.

Activiteiten:

- Opstellen nieuw beleidsplan Openbare verlichting (2015)
- Op basis van het beleidsplan circa 800 lichtpunten vervangen (2014-2017). Nadruk ligt op vervanging door duurzame, energiebesparende verlichting.
- Op basis van een recent uitgewerkte meerjarenprioritering wordt in 2015-2017 per jaar opdracht verstrekt voor de vervangingen met de hoogste prioriteit, in totaal nog circa 600 stuk.
- In 2015 worden in alle elektriciteitskasten nieuwe zogenaamde 'slimme meters' geplaatst.
- Deelnemen aan een pilot van netbeheerder Liander, genaamd 'Flex OV'. Bij een beperkt aantal elektriciteitskasten (circa 5-10) wordt een programma geïnstalleerd, waardoor vanaf een centraal punt de verlichting aan of uit kan worden gezet. Door deze maatregelen is er meer invloed op het dimregime en meer inzicht in het daadwerkelijke elektriciteitsverbruik.

Wat zijn de kosten?

Totale kosten programma

Rekening houdend met het voorgaande brengt dit programma de volgende kosten en opbrengsten met zich mee.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
5A. Groenonderhoud					
Lasten	3.047	2.979	2.910	2.897	2.916
Baten	284	284	285	285	284
Saldo van baten en lasten	-2.763	-2.695	-2.626	-2.612	-2.632
Mutatie reserve	30				
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-2.733	-2.695	-2.626	-2.612	-2.632
5B. Wegen, straten en pleinen					
Lasten	4.077	3.691	3.375	3.070	3.068
Baten	55	44	44	44	44
Saldo van baten en lasten	-4.023	-3.646	-3.331	-3.026	-3.024
Mutatie reserve	834	295	280		
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-3.189	-3.351	-3.051	-3.026	-3.024
Saldo van baten en lasten	-6.786	-6.341	-5.956	-5.639	-5.655
Mutatie reserve	864	295	280		
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-5.921	-6.046	-5.676	-5.639	-5.655

06 Economie & Cultuur

Visie

Renkum kent een grote diversiteit aan ondernemers. Zij zorgen voor werkgelegenheid en behoud van de leefbaarheid in onze dorpen. Daarom worden bestaande ondernemingen gekoesterd en het vestigingsklimaat wordt zo aantrekkelijk mogelijk gemaakt.

De kernkwaliteiten van onze gemeente (cultuurhistorie, Airborne, kunst en cultuur en landschap) worden versterkt om de woonkwaliteit nog aantrekkelijker te maken, economie te stimuleren en recreatie en toerisme te bevorderen.

Wat willen wij bereiken en wat doen we daarvoor?

Producten

- 6A. Ondernemen en bedrijvigheid
- 6B. Recreatie en toerisme
- 6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie

6A. Ondernemen en bedrijvigheid

Doelstelling
Een aantrekkelijker gemeente zijn voor ondernemers door een intensievere samenwerking met het bedrijfsleven, het versterken van structuren en het leggen van koppelingen met andere beleidsterreinen.

Activiteiten:

- Intensiveren contacten met het bedrijfsleven
Wethouders, beleidsmedewerker en bedrijvencontactfunctionaris gaan met een zekere regelmaat op bezoek bij lokale ondernemers. Uit die contacten is al een aantal banen, stages e.d. voortgevloeid en konden problemen worden opgelost. Met de winkeliers cq. ondernemersverenigingen is periodiek overleg, of tussendoor als daaraan behoefte is.
- Het opstellen van een (op uitvoering gerichte) kadernota Economie als opvolger van de Economische visie. Ondernemers worden uitdrukkelijk bij het opstellen van de kadernota betrokken (2015-16).
- Inmiddels is een nieuwe strategisch beleidsmedewerker economische zaken gestart. Een belangrijk onderdeel van haar werkzaamheden is de gemeente te adviseren over het invullen van het beleid en de uitvoering van het bedrijvencontact, gekoppeld aan participatie, duurzaamheid en economische ontwikkelingen.
- Het verbeteren van de (digitale) dienstverlening aan ondernemers.
 - De website is verbeterd en de voor bedrijven relevante informatie is beter vindbaar geworden. Aan de verbetering van (volledig) digitale dienstverlening - niet alleen aan bedrijven - wordt volop gewerkt.
 - Daarnaast willen wij de door integraler te werken binnen de organisatie de ondernemer beter van dienst zijn.
- Samen met ondernemers actief beleid voeren om het aantal overbodige regels en bureaucratie te verminderen (doorlopend).
- Het helpen van mensen, al dan niet met een arbeidshandicap, aan werk door dit actief onder de aandacht te brengen bij bedrijven (doorlopend).
- Het uitvoering geven aan het project herstructurering bedrijventerreinen voor de Klingelbeekseweg, Veentjesbrug, Cardanuslaan en Schaapsdrift (tot en met 2018).

- Samenwerking tussen onderwijsinstellingen, ondernemers en overheid (triple helix) wordt gestimuleerd en gefaciliteerd.
- In het kader van de herstructurering van bedrijventerreinen is besloten op de Schaapsdrift een glasvezelnetwerk aan te leggen (2015). Het al of niet afnemen van diensten over de glasvezel staat ter keuze van de individuele bedrijven.
Glasvezel op de andere bedrijventerreinen komt later aan de orde, waarbij opgemerkt wordt dat de Veentjesbrug en de Hes West al van glasvezel zijn voorzien.
Over glasvezel voor particulieren bent u reeds per raadsbrief geïnformeerd.

6B. Recreatie en toerisme

Doelstelling

Het ondersteunen van initiatieven die de kernkwaliteiten van de gemeente Renkum (cultuurhistorie, Airborne, kunst en cultuur, landschap) versterken.
--

Activiteiten:

Het versterken van de toeristisch-recreatieve band van de dorpen met de rivier. Dit krijgt als volgt vorm:

- Door het in de vaart brengen van het Renkums veer (2015).
- Beide aanmeerplekken (van Drielse en Renkumse veer) krijgen in 2015 een abri met informatiepaneel. Dat heeft tot doel gebruikers van het veer alsmede (toevallige) passanten te attenderen op de tweede oversteekmogelijkheid binnen de gemeente en op de toeristisch/recreatieve voorzieningen op het tussengelegen gedeelte. Dit is hoofdzakelijk afgestemd op fietsers.
- In 2015 zal in het hoogseizoen een pendelboot gaan varen uit westelijke richting via Wageningen, Renkum tot kasteel Doorwerth. Evaluatie van dit vaarseizoen moet duidelijk maken of en hoe we de komende jaren hiermee verder gaan.
- Het (laten) realiseren en onderhouden van struin- en wandelpaden langs de rivier en over de hogere delen met mooie uitzichten en doorzichten op uiterwaard, Nederrijn en Betuwe (2015-16).
- Initiëren en ondersteunen van initiatieven van de toeristisch/ -recreatieve sector, gekoppeld aan de thema's Airborne, WOII toerisme, landgoederen en kunst & cultuur, waardoor het aantal recreanten en toeristen dat de gemeente bezoekt toeneemt (doorlopend).
- Het (laten) ontwikkelen van toeristische producten die op aantrekkelijke wijze dwarsverbanden leggen tussen de verschillende thema's, waardoor het aantal recreanten en toeristen dat de gemeente bezoekt toeneemt (doorlopend).
- Produceren van het Renkumse deel in samenwerking met Nieuw Gelders Arcadië-gemeenten van een fiets-/autoroute langs landgoederen/ buitenplaatsen en fraaie landschappelijke gedeeltes uit de gemeente (2016-17).
- Ondersteunen van nieuwe initiatieven/ activiteiten die de [intergemeentelijke] gezamenlijkheid in Airborne-/bevrijdingstoerisme vergroten (doorlopend).
- Verbeteren van de samenhang in marketingcommunicatie bij instanties die een subsidierelatie hebben met de gemeente zoals Rbt KAN-Liberation Route, Airbornemuseum, herdenkingen (doorlopend).

6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie

Doelstelling

Het ondersteunen van kunst-, cultuur en cultuurhistorische initiatieven die de kernkwaliteiten van de gemeente Renkum (cultuurhistorie, ArboNed, kunst en cultuur, landschap) versterken.

Activiteiten:

Cultuurhistorie

Ondersteunen van activiteiten 'kunstenaarskolonie' en ondersteunen van het vergroten van de landelijke bekendheid van de gemeente als kunstenaarsgemeente.

In 2015 wordt een onderzoek uitgevoerd naar het Imago van Renkum als Kunstenaarsgemeente, als vervolg op het symposium "Renkums Goud" dat de stichting Scarabee in 2014 heeft gehouden.

De culturele organisaties willen de gemeente Renkum beter positioneren als kunstenaarsgemeente. Het is wenselijk zaken op elkaar af te stemmen en samen te werken.

Het onderzoek resulteert in aanbevelingen en een communicatieadvies. Deze worden verwerkt in de Cultuunota.

Het streven is dat in 2018 de gemeente beter zichtbaar is als kunstenaarsgemeente.

Tevens worden met deze ontwikkeling prestatieafspraken met culturele organisaties op elkaar afgestemd, om dubbelingen in informatie en promotie te voorkomen en middelen efficiënter in te zetten.

Papiergeschiedenis

Verbeteren van de zichtbaarheid van cultuurhistorische resten inzake de Renkumse papiergeschiedenis. De stichting Papiergeschiedenis Renkum doet onderzoek naar de mogelijkheden van een papiermuseum in Het Klooster in Renkum.

Airbornegeschiedenis

Bevorderen van uitstraling Airborne gemeenten.

De vier Airbornegemeenten werken aan een gezamenlijke uitstraling. Ook wordt bekeken hoe de afstemming van de Airborneactiviteiten, promotie en marketing gezamenlijk kan worden vormgegeven, in samenwerking met het project "Het nieuwe Herdenken"

Tevens worden de prestatieafspraken met Airborne organisaties en RBT-Kan op elkaar afgestemd, om dubbelingen in informatie en promotie te voorkomen en middelen efficiënter worden ingezet.

Herdenken in de toekomst

In combinatie met het actualiseren van de Cultuurvisie vormgeven van nieuw beleid voor het 'toekomstige herdenken'.

De stichting Airborne Herdenkingen heeft een adviesrapport laten opstellen voor het herdenken in de toekomst. De vier betrokken gemeenten en alle 'Airborne' organisaties stemmen in met het plan om de Slag om Arnhem beter te positioneren. Hierbij wordt gekeken naar de ambitie en structuur. Gedacht wordt aan een platform 'Slag om Arnhem' waarin herdenken, bezinning (educatie) en beleving(cultuurtoerisme, evenementen) op elkaar worden afgestemd en waarin wordt samengewerkt.

Het advies wordt in 2015 verder uitgewerkt in een Plan van Aanpak. Het streven is om in 2017 een nieuwe structuur te presenteren.

Cultuurvisie

In het najaar van 2015 wordt de Cultuurvisie 2016-2020 aan u voorgelegd. Eind 2015 is de Cultuurvisie door de raad vastgesteld. Ook de RTA Cultuurvisie wordt hierbij betrokken.

Renovatie concertzaal

Eind 2015 zijn de functionele aanpassingen voor de Concertzaal in Oosterbeek uitgevoerd. Voor de aanpassingen aan het gebouw is een omgevingsvergunning afgegeven. De verbouwing staat gepland voor eind tweede en derde kwartaal 2015. Ook de buitenruimte wordt in 2015 met Isv-middelen opnieuw bestraat.

Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur

Stimuleren ontwikkeling Centrum Landschap, Kunst en Cultuur Renkum. De gemeente heeft ingestemd met de Westerbouwing als gewenste locatie voor het Centrum Landschap Kunst en Cultuur. Stichting Veluwezoom 2.0 heeft op basis van deze locatie onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor de ontwikkeling van het Centrum voor Landschap Kunst en Cultuur.

Literaire prijs

Mogelijkheden om literair erfgoed te stimuleren door instelling literaire prijs worden onderzocht.

Wat zijn de kosten?

Totale kosten programma

Rekening houdend met het voorgaande brengt dit programma de volgende kosten en opbrengsten met zich mee.

	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
<i>Bedragen x € 1.000</i>	2015	2016	2017	2018	2019
6A. Ondernemen en bedrijvigheid					
Lasten	621	1.118	615	104	105
Baten	58	58	58	58	58
Saldo van baten en lasten	-563	-1.060	-557	-46	-47
Mutatie reserve	500	1.000	500		
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-63	-60	-57	-46	-47
6B. Recreatie en toerisme					
Lasten	222	218	213	212	214
Baten		-1	-1	-2	-2
Saldo van baten en lasten	-222	-218	-214	-214	-216
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-222	-218	-214	-214	-216
6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie					
Lasten	359	366	363	361	364
Baten					
Saldo van baten en lasten	-359	-366	-363	-361	-364
Mutatie reserve	15	15	15	15	15
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-344	-350	-348	-346	-349
Saldo van baten en lasten	-1.144	-1.644	-1.134	-621	-627
Mutatie reserve	515	1.015	515	15	15
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-629	-629	-619	-605	-612

07 Inwoner, bestuur & organisatie

Visie

De verhouding tussen inwoners en gemeente verandert snel. Inwoners ontplooiën steeds meer eigen initiatieven en willen meer verantwoordelijkheid. Inwoners willen meer mogelijkheden om zelf hun zaken met de gemeente te regelen. De gemeente kan bovendien steeds minder zelf doen. Onze visie is een gemeentelijke overheid die minder boven de inwoners staat, maar meer ernaast. Daarbij hoort een gemeentelijke dienstverlening die aansluit bij de eisen van deze tijd

We gaan ervan uit dat Renkum een zelfstandige gemeente blijft. Een open discussie in de raad over de bestuurlijke toekomst zal worden gevoerd. Om de huidige uitdagingen aan te kunnen, gaat gemeente Renkum versneld samenwerken met omliggende gemeenten. Gemeente Renkum ligt aan de rand van belangrijke samenwerkingsverbanden (Stadsregio, Food Valley, G3 en G12) en blijft daarom ook over de grenzen van die samenwerkingsverbanden heen samenwerking zoeken. Zowel op het gebied van bedrijfsvoering als beleid. Voordat stappen worden gezet naar samenwerkingsvormen, wordt de raad gevraagd hierover een uitspraak te doen. Hierbij is het uitgangspunt dat steeds wordt beoordeeld in welk samenwerkingsverband gemeente Renkum het beste haar ambities kan realiseren. Daarnaast worden de wettelijk verplichte samenwerkingsverbanden voortgezet.

Wat willen wij bereiken en wat doen we daarvoor?

Producten

- 7A. Besturingsfilosofie en inwonerparticipatie
- 7B. Organisatieontwikkeling
- 7C. Servicepunt
- 7D. ICT
- 7E. Belastingen
- 7F. Vastgoed
- 7G. Bestuur en organisatie

7A. Besturingsfilosofie en inwonerparticipatie

Doelstelling
Een gemeente die initiatieven van inwoners stimuleert, serieus neemt, meer ruimte geeft en niet afremt. Een gemeente die openstaat voor ideeën en kennis van inwoners en daar samen met inwoners iets mee doet. Samenwerking met inwoners met als uitgangspunten vertrouwen, transparantie en gelijkwaardigheid. Een gemeente die niet beheerst en bepaalt, maar beïnvloedt en behartigt. Inwonerparticipatie en overheidsparticipatie worden zoveel mogelijk op alle beleidsterreinen toegepast.

Activiteiten:

- **Besturingsfilosofie**

In 2014 is de nota besturingsfilosofie afgerond en door de Raad vastgesteld. De nota geeft richting via een drietal routes: a) Verschuiving van verantwoordelijkheden; b) Het vergroten van bestuurskracht (zie doelstelling 2 onder 7A); c) Het vergroten van maatschappelijke en politieke betrokkenheid (burgerparticipatie).

- **Verschuiving van verantwoordelijkheden**

Het vormgeven aan een cultuuromslag is een continu proces. Raadsleden, college, ambtenaren en adviesraden gaan actief op zoek naar ideeën en initiatieven van inwoners. Ze denken mee en zoeken verbindingen tussen verschillende initiatieven en beleidsterreinen. Hierdoor kunnen initiatieven worden versterkt. Daarbij wordt de taak- en rolverdeling tussen inwoners en gemeente expliciet vastgelegd aan het begin van een samenwerkingsproces. Overdragen van taken aan inwoners. De gemeente ondersteunt deze transitie actief als dat nodig is. Bovendien is het de gemeente die het algemeen belang moet blijven waarborgen. Voorbeelden hiervoor zijn de ontwikkeling Renkum Centrum, Doorwerth Centrum, invoering reclamebelasting Renkum (niet gerealiseerd) en het zoeken naar bestuursleden voor de stichting MFC 3B4.

Bij de huidige taken van de gemeente en nieuwe taken die zich aandienen wordt per aandachtsgebied afgewogen of de taak door de gemeente, de markt of de samenleving moet worden uitgevoerd.

Aan de hand van casussen (bijv. komen tot zelfbeheer van sportaccommodaties door verenigingen) leren de betrokkenen hoe hiermee om te gaan: is duidelijk wat het effect is dat bereikt dient te worden? Zijn betrokkenen wel in staat de verantwoordelijk te nemen en te dragen? En willen zij dit ook? De gesprekken zijn aanleiding voor de betrokkenen om opnieuw te kijken naar ieders rol en verantwoordelijkheid.

- **Burgerparticipatie**

- Het vergroten van maatschappelijke en politieke betrokkenheid (burgerparticipatie) doen we langs een aantal sporen. Een daarvan is herziening van de huidige adviesstructuur binnen het Sociaal Domein. Op dit moment kennen wij een Wmo-adviesraad, WWB-adviesraad en een WSW-adviesraad. Met de overdracht van taken op het gebied van Jeugd en de uitbreiding van taken op het gebied van Wmo is de gemeente wettelijk verplicht hiervoor een adviesorgaan in te richten. Met het oog op deze ontwikkelingen willen wij onze huidige adviesstructuur onder de loep nemen. Dit proces wordt afgerond in 2015. Naast deze adviesraden vervult de WAC (Woonadviescommissie Renkum) een waardevolle adviesrol bij het behartigen van de belangen van de woonconsument.

- De ontwikkelingen op het gebied van gebiedsgericht werken, waarbij de inzet is om de eigen kracht van burgers te vergroten, zijn eveneens een vorm van burgerparticipatie. Hierbij wordt onder meer via netwerkmethoden en versterken van de inzet van vrijwilligers in de nulde-lijn in 2015 verder vormgegeven.

- De inzet van maatschappelijke partners om te komen tot betere betrokkenheid en participatie van inwoners krijgt in 2015 verder richting.

- Er wordt onderzoek gedaan naar de invoering van een digitaal burgerpanel.

- Het college heeft besloten in 2015 circa € 35.000 ter beschikking te stellen voor burgerinitiatieven. De jaren daarna is circa € 45.000 beschikbaar.

- Bij maatschappelijke opgaven waar een ruimtelijke component aan de orde is wordt de lijn van meer ruimte geven aan betrokken burgers doorgetrokken. Burgerplanvorming wordt gestimuleerd.

Ruimte geven aan betrokken burgers, veelal omwonenden, gebeurt in projecten, zoals in het project Dennenkamp/NVC waar omwonenden mede bepalen welk schetsontwerp voor de locatie wordt gekozen. In de commissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Welstandscommissie) heeft een burgerlid zitting genomen. Ook bij het opstellen van beleidsstukken worden inwoners of betreffende organisaties betrokken. Zo hebben zorginstellingen meegedacht bij het opstellen van de beleidsnotitie Scheiden wonen-zorg. Bij de centrum projecten in Renkum en Doorwerth zoeken de betrokken inwoners van de werkgroepen naar manieren om (onderdelen van) de projecten te financieren. Zo is door de werkgroep Renkum Centrum aanvullende provinciale subsidie verkregen voor het

waterornament op het Europaplein en betalen bedrijven mee aan concrete onderdelen van de plannen.

Doelstelling

De gemeente Renkum wil haar bestuurskracht versterken door krachtenbundeling met andere partijen. Dit kan plaatsvinden in diverse vormen van samenwerking met als streven een positieve bijdrage te leveren aan de samenleving vanuit ieders eigen kracht. Samenwerking met andere gemeenten en partijen is gebaseerd op het uitgangspunt dat die samenwerking in het belang van onze inwoners is.

Activiteiten:

- **Vergroten bestuurskracht**

G3: Zoals u gemeld maken de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe geen deel meer uit van een verdere verkenning van een samenwerking op het gebied van bedrijfsvoeringstaken. In september willen we u een voorstel aanbieden over de samenwerking met Rheden en Arnhem. De G3 hanteren een soortelijke filosofie over samenwerken en versterken van bestuurskracht. De gemeente Wageningen heeft uitgesproken een andere visie te hebben op bestuurskracht. Uitgangspunt van onderzoek binnen de G3 samenwerking zijn alle bedrijfsvoeringstaken van de gemeenten, de PIOFACH taken.

- **G12**

De opgave in het Sociaal Domein door decentralisatie van taken van provincie en Rijk naar gemeenten vraagt om meer bestuurskracht gelet op de grote financiële en maatschappelijke risico's. Door het rijk worden randvoorwaarden gesteld op het gebied van samenwerking tussen gemeenten op dit terrein. Twaalf gemeenten in de regio Arnhem, waaronder Renkum, werken met elkaar samen rondom de transformatie van het sociale domein. Tot op heden gebeurt dat op basis van werkafspraken, dit najaar wordt een keuze gemaakt hoe wij dat in de komende jaren verder willen vormgeven.

- **Stadsregio**

In de raadsvergadering van mei is het raadsvoorstel tot liquidatie van de Stadsregio vastgesteld. Omdat de gemeenschappelijke regeling wordt opgeheven wordt nagedacht over de wijze waarop de samenwerking middels een Gemeenschappelijk Orgaan kan worden vormgegeven.

- **ODRA**

In 2015 wordt verdere samenwerking aangegaan met de ODRA, waar naast de al eerdere overgang van milieutaken ook de overige WABO-taken van gemeente Renkum aan worden overgedragen.

- **Nota Intergemeentelijk Werken Georganiseerd**

Bij de verkenningen tot samenwerking is de nota Intergemeentelijk Werken Georganiseerd het uitgangspunt van handelen. Via deze route en procedure gaan wij met u in gesprek en vragen wij uw besluit voor een verdere stap in de samenwerkingsprocessen. Als voor een samenwerking een gemeenschappelijke regeling tot het besluit behoort wordt gekeken naar bestuurlijke grip, organisatievorm en exitstrategie.

7B. Organisatieontwikkeling

Doelstelling

Gemeentelijke dienstverlening aanpassen aan de eisen van deze tijd door gebruik van moderne digitale mogelijkheden en een uniforme en goed ingerichte eerste ingang voor klantcontacten, ongeacht het door de klant gekozen kanaal (web, balie, telefoon, post).

Activiteiten:

Programma dienstverlening

Om de gemeentelijke dienstverlening aan te passen aan de eisen van deze tijd is een Programma Dienstverlening ingericht. Dit programma kent vier hoofddoelen:

1. Het realiseren van één ingang voor contacten, die eerstelijns klantvragen voor 80% in het eerste contact, direct goed afhandelt.
2. Het uitbreiden en optimaliseren van de 'één bron'-gedachte: één bron voor alle gemeentelijke productinformatie.
3. Verbeteren van de (dienstverlenings-) processen en kwaliteitsborging.
4. Aandacht richten op gewenste cultuurveranderingen die bovengenoemde doelen ondersteunen.

Vanuit het Programma Dienstverlening worden organisatiebreed initiatieven ontplooid om de dienstverlening te verbeteren. Dit betreft deels activiteiten met een hoge impact op de dienstverlening en de gehele organisatie. Het effect is vaak van invloed op meerdere teams. Zo hebben we begin 2015 een project gestart om de organisatie in relatief korte tijd Digitaal Zaakgericht te laten werken. Op 7 juli 2015 gaan we met de hele organisatie in één keer van de bestaande situatie naar de nieuwe. Zo creëren we een onomkeerbare impuls en leggen we het benodigde fundament voor een efficiënte en effectieve dienstverlening. Na 7 juli gaat de ontwikkeling verder en breiden ook het aantal digitale producten uit.

Doelstelling

Stroomlijnen van processen om te komen tot een goed ingerichte organisatie om de nieuwe werkzaamheden die de gemeente in het kader van decentralisatie van de Jeugdwet, de Participatiewet, Passend Onderwijs en de nieuwe WMO(2015) efficiënt uit moeten kunnen voeren.

Programma Sociaal Domein

De gemeente krijgt er een groot aantal taken bij. Door decentralisatie van taken van het rijk en de provincie naar de gemeente worden wij verantwoordelijk voor het merendeel van de jeugdzorg (nieuwe Jeugdwet), huidige onderdelen uit de AWBZ (aanpassing van de Wmo), de Participatiewet (arbeidsparticipatie naar vermogen) en, parallel aan deze veranderingen, de gevolgen van de aanscherping van Passend Onderwijs. Bij elkaar gaat het om een aanzienlijke verandering van binnen het sociale domein. Deze fundamentele verandering vraagt om een kanteling in denken van de ambtelijke organisatie, inwoners en maatschappelijk partners; eigen kracht, regie en verantwoordelijkheid. Dit ontwikkelingsproces, de zogenaamde transformatie, zal de komende jaren steeds verder vorm krijgen door een gebiedsgerichte- en vraaggerichte aanpak. De kaders voor deze ontwikkeling zijn door de gemeenteraad vastgesteld in de kadernota Sociaal Domein 'De kunst van samen leven in de gemeente Renkum'. De door de raad vastgestelde kaders zijn vervolgens vertaald in een Uitvoeringsplan Sociaal Domein "De kunst van samen werken in Renkum". In het Uitvoeringsplan Sociaal Domein wordt een doorkijk geboden naar waar wij in 2017 willen staan en wat het betekent voor onze organisatie om in 2015 op een goede manier aan de startstreep te staan.

Doelstelling

De ontwikkeling van de organisatie sluit aan bij de ontwikkelingen in de samenleving. De organisatie is een effectief en efficiënt werkende eenheid. De klant staat centraal.

Ontwikkeling Personeel & Organisatie

- De modernisering van het strategisch personeelsbeleid, met als basis de strategische personeelsplanning, wordt verder uitgewerkt en geïmplementeerd.
- In samenwerking met andere gemeenten vindt een harmoniseringsslag van personeels- en beloningsbeleid plaats.
- De organisatie heeft een taakstelling te realiseren, ook op het gebied van de personele formatie. Het realiseren van personele mobiliteit, zowel intern als extern is hierdoor een speerpunt, alsmede het invullen van de noodzakelijke bezetting.
- De samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering binnen de G3 wordt verder vormgegeven. De rechtspositionele en organisatorische gevolgen worden inzichtelijk gemaakt en begeleid.
- De VNG en de vakbonden hebben een akkoord gesloten over de nieuwe cao met een looptijd tot 1 januari 2016. De gemeentelijke arbeidsmarkt zit vast, de instroom van jongeren is gering en de vergrijzing neemt toe in een tijd met teruglopende financiële middelen en vergroting van de verantwoordelijkheid van gemeenten als gevolg van de decentralisaties. Tegen deze achtergrond heeft de VNG ingezet op een toekomstbestendige cao, die meer keuzevrijheid biedt aan medewerkers, een nieuw beloningshoofdstuk en de arbeidskansen voor jongeren en mensen met een arbeidsbeperking vergroot. De invoering van deze cao wordt lokaal uitgewerkt.
- De consequenties van een regiegemeente voor personeel en organisatie (zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin) worden inzichtelijk gemaakt en uitgewerkt.

7C. Servicepunt

Doelstelling

Gemeentelijke dienstverlening aanpassen aan de eisen van deze tijd.

Activiteiten:

- In 2014 zijn we overgestapt naar één website die is ingericht volgens het Toptaken-principe. In 2015 breiden we onze meetgegevens van de website zodanig uit dat we de informatie op de website steeds aan kunnen passen aan de vraag.
- Medio 2015 kan onze klant ook een afspraak maken via onze website.
- We maken minimaal 20 digitale producten beschikbaar die online aangevraagd kunnen worden (2015-2018).
- We maken structurele afspraken voor het meten van de klanttevredenheid (2016).
- Kostendekkende tarieven doorberekenen voor huwelijken op gemeentehuis en voor andere gemeentelijke producten (b.v. lager tarief bij digitale afname dan bij bezoek aan gemeentehuis).

Doelstelling

Het realiseren van één ingang voor contacten, die eerstelijns klantvragen voor 80% in het eerste contact, direct goed afhandelt.
--

- Het trainen en opleiden van medewerkers telefonie & receptie met het accent op hostmanship (2014-2015).

- We hanteren één bron voor alle gemeentelijk productinformatie, ons Content Management Systeem (CMS). Deze informatie wordt zowel gebruikt voor onze Website, als voor ons Intranet en ons interne kennissysteem (Antwoordportaal). In 2015 richten we ons op het structureel uitbreiden en bijhouden van het CMS met de juiste en actuele productinformatie.
- We richten een managementinformatiesysteem in voor de kanalen telefonie en balie (2015).
- We bepalen kritieke prestatie indicatoren (KPI) en servicenormen (2015-2016).
- We voegen de balies van het Sociaal Loket en het Servicepunt samen in de centrale hal (2016).

7D. ICT

Doelstelling

De informatiestromen in onze organisatie zijn zoveel mogelijk digitaal en met elkaar verbonden om een effectieve en efficiënte inrichting van onze processen en een optimale dienstverlening te faciliteren.

- **Informatie Beveiliging**

Verplichte invoering van de Baseline Informatiehuishouding om een betere grip en sturing te krijgen op de beveiligingsaspecten van het informatiebeheer. Vanuit de rijksoverheid zal de gemeente hierop ge-audit worden (2015-2016).

- **Samenwerking**

Onderzocht wordt hoe we de samenwerking binnen de G5 gemeenten op het gebied van applicaties, informatie en ICT omgeving vorm kunnen geven. Een essentieel onderdeel hierin is dat alle onderdelen goed ingericht worden voor en met de G5 gemeenten die beheersbaar, overzichtelijk, toekomstvast, flexibel en stabiel is (2015-2018).

- **Basisregistraties**

De afgelopen jaren zijn reeds verschillende basisadministraties met succes geïmplementeerd. Deze lijn wordt verder gevolgd. Door het realiseren van digitale koppelingen en normaliseren van informatie t.b.v. van Basisregistraties wordt dit verder vorm gegeven (2015-2016).

- **Digitalisering**

Het accent komt de komende jaren te liggen op het verder uitbouwen van het zaakstelsel. Daarnaast implementeren we E-diensten die efficiënt zijn en bij de huidige tijd passen, zowel voor burgers en bedrijven als voor beheer. Tegelijkertijd worden activiteiten ontplooid om een digitaal E-depot op te zetten samen met Gelders Archief (2015-2018).

7E. Belastingen

Doelstelling

We willen een gemeente zijn die zuinig omgaat met overheidsgeld. Het financieel huishoudboekje is op orde, structurele lasten worden gedekt met structurele inkomsten. Hierbij streven we naar lagere lasten voor de inwoners.

Activiteiten:

- De opbrengsten OZB blijven de komende 4 jaren nominaal gelijk aan de voor 2014 geraamde opbrengsten met toepassing van de gebruikelijke jaarlijkse indexering.
- Eind 2014 is onderzocht of het zinvol is om de hoogte van de OZB te koppelen aan het energielabel van de woning. Binnen de huidige wet- en regelgeving blijkt het niet mogelijk te zijn om dit te doen.
- Onderzoeken of de rioolheffing gekoppeld kan worden aan het feitelijke waterverbruik bij woningen en bedrijven (2015, parallel aan de voorbereiding van het nieuwe GRP).
- Opleggen van de aanslagen lokale heffingen overeenkomstig de door de raad vastgestelde belastingverordeningen (2014-2017).
- Maximaal invorderen van de opgelegde aanslagen lokale heffingen (2014-2017).
- Vaststellen van de WOZ-waarden van de onroerende zaken in de gemeente Renkum conform de hiervoor geldende wet- en regelgeving (2014-2017).
- In 2015 is onderzocht in hoeverre het mogelijk is om precariobelasting op kabels en leidingen in te voeren in de gemeente Renkum. Een voorstel om precariobelasting in te voeren met een opbrengst van € 10.000 wordt in december 2015 aan de raad voorgelegd.
- In 2015 onderzoeken we wat de budgettaire effecten zijn van het afschaffen van de hondenbelasting en het incorporeren van de geraamde opbrengst in de OZB. Als de uitkomst van dit onderzoek gunstig is, zal dit in de begroting 2016 meegenomen worden.

7F. Vastgoed

Doelstelling

- Vastgoed hanteert een inspanningsverplichting om de diverse eigen accommodaties duurzamer te maken.
- Sportaccommodaties worden, waar mogelijk, overgedragen aan sportverenigingen, beheer en onderhoud maken hiervan onderdeel uit.
- Onderzoek naar decentralisatie van nieuwbouw, onderhoud en renovatie van schoolgebouwen naar onderwijsorganisaties.

Activiteiten:

- Inspanningsverplichting voor duurzamer vastgoed.
- Verzelfstandiging van sportaccommodaties.
- Realisatie van MFC 3b4.
- Onderzoek volledige doordecentralisatie onderwijshuisvesting.

7G. Bestuur en organisatie

Doelstelling

Een optimale interactie tussen raad, college en organisatie, gericht op een zo efficiënt en effectief mogelijk samenwerking.

Activiteiten:

- In de besturingsfilosofie is belegd hoe wordt vorm gegeven aan de beoogde interactie.
- Uitvoering geven aan activiteiten in het kader van de bedrijfsvoering (doorlopend).
- Aanpassingen onderzoeken naar gemeentelijke kantinefaciliteiten en de repro dienstverlening.

Wat zijn de kosten?

Totale kosten programma

Rekening houdend met het voorgaande brengt dit programma de volgende kosten en opbrengsten met zich mee.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
7A. Besturingsfilosofie en inwonerparticipatie					
Lasten	131	130	129	128	129
Baten	9	9	9	9	9
Saldo van baten en lasten	-121	-120	-119	-119	-120
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-121	-120	-119	-119	-120
7B. Organisatieontwikkeling					
Lasten	1.000	11	11	11	11
Baten	-5				
Saldo van baten en lasten	-1.005	-11	-11	-11	-11
Mutatie reserve	430				
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-576	-11	-11	-11	-11
7C. Servicepunt					
Lasten	1.271	1.249	1.283	1.268	1.293
Baten	454	501	555	540	560
Saldo van baten en lasten	-817	-748	-728	-728	-733
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-817	-748	-728	-728	-733
7D. ICT					
Lasten					
Baten					
Saldo van baten en lasten					
Mutatie reserve	207	81	106	57	
Geraamde/gerealiseerde resultaat	207	81	106	57	
7E. Belastingen					
Lasten	627	630	630	630	630
Baten	40	40	40	40	40
Saldo van baten en lasten	-587	-590	-590	-590	-590
Mutatie reserve					
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-587	-590	-590	-590	-590
7F. Vastgoed					
Lasten	3.595	3.496	3.472	3.377	3.488
Baten	81	81	81	82	82
Saldo van baten en lasten	-3.515	-3.415	-3.390	-3.295	-3.406
Mutatie reserve	324	371	463	342	395
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-3.191	-3.044	-2.927	-2.952	-3.010
7G. Bestuur en organisatie					
Lasten	3.067	2.736	2.618	2.470	2.339
Baten	80				
Saldo van baten en lasten	-2.987	-2.736	-2.618	-2.470	-2.339

Mutatie reserve	270				
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-2.717	-2.736	-2.618	-2.470	-2.339
Saldo van baten en lasten	-9.033	-7.620	-7.457	-7.212	-7.199
Mutatie reserve	1.231	452	569	399	395
Geraamde/gerealiseerde resultaat	-7.802	-7.168	-6.888	-6.813	-6.804

Bijlage Welk beleid is voor handen?

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

1A. Algemene voorzieningen

Arbeidsparticipatie

- Gemeenschappelijke regeling Permar WS 2011

Mantelzorg

- Notitie uitvoering mantelzorgbeleid 2013-2015

Vrijwilligers

- Notitie uitvoering vrijwilligersbeleid 2013-2015

Sociale samenhang en leefbaarheid

- Kadernota sociaal domein '*De kunst van samenleven in Renkum*'
- Uitvoeringsplan sociaal domein '*De kunst van samenleven in de gemeente Renkum*'
- Sociale Structuurvisie
- WMO-beleidskader 2012-2015
- Nota Integraal Jeugdbeleid Gemeente 2011
- Nota Centrum voor Jeugd en Gezin (2010 e.v.)

1B. Gezondheid

- Regionale en lokale nota gezondheidsbeleid "Gezond Verbinden" 2012-2014(2015)

1C. Sport

- Kadernota en uitvoeringsprogramma 'Sportief verbinden'

1D. Educatie

Lokale educatieve agenda

- Uitvoeringsplan VVE 2010-2014
- Uitvoeringsplan VVE 2015 - 2018 is onder handen

Peuterspeelzaalwerk

- Verordening Kinderopvang gemeente Renkum 2013
- Kwaliteitsregels peuterspeelzaalwerk Renkum
- Aanvullende Subsidieregel peuterspeelzaalwerk en VVE-voorziening gemeente Renkum (2013 ev)

Inburgering en integratie

- Gewijzigde wet inburgering 2013
- Notitie inburgering en integratie in de gemeente Renkum 2009 - 2011
- Verordening wet inburgering

Volwassenen Educatie

- Beleidsnota integrale visie volwassenen educatie 2009 – 2014

Openbaar bibliotheekwerk

- Gemeentelijk Bibliotheekbeleidskader 2012 - 2015

1E. Minima

- Verordening RenkumKaart (2014) geldend tot 01-07-2015
- Verordening Gelrepas (vaststelling voorzien in de raad van juni 2015)
- Verordening cliëntenparticipatie Participatiewet, IOAW, IOAZ, Bbz 2004 en Wsw gemeente Renkum 2015
- Collectieve ziektekostenverzekering
- Beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening gemeente Renkum 2013-2015
- Beleidsregels schuldhulpverlening
- Nota Integraal Minimabeleid 2015 t/m 2018

1F. Inkomensvoorziening

- Handhavingsverordening Participatiewet, Bbz 2004, IOAW en IOAZ gemeente Renkum 2015
- Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 gemeente Renkum 2015
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive gemeente Renkum 2015
- Verordening cliëntenparticipatie Participatiewet, IOAW, IOAZ, Bbz 2004 en Wsw gemeente Renkum 2015
- Beleidsregels verlagen bijstandsnorm in verband met woonsituatie en inkomsten uit commerciële verhuur Participatiewet gemeente Renkum 2015
- Beleidsregels Individuele inkomenstoelage gemeente Renkum 2015
- Nadere regels Individuele studietoelage gemeente Renkum 2015
- Beleidsregel Inkeerregeling Participatiewet gemeente Renkum 2015
- Beleidsregels terugvordering Wet werk en bijstand
- Beleidsregels bijzondere bijstand
- Verbeterplan MAU 2013-2015

1G. Maatwerkvoorzieningen

WMO

- Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning 2015
- WMO beleidskader 2012-2015

Jeugd

- Verordening jeugd

Leerlingenvervoer

- Project "Samen reizen met..." stimuleert leerlingen gebruik te maken van het openbaar vervoer in plaats van het taxivervoer
- Verordening leerlingenvervoer

02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

2A. Ruimtelijke ontwikkeling

- Strategische Visie 2040 (2010)
- Ruimtelijke Visie 2025 (2011)
- Economische Visie (2011)
- Sociale Visie (2009)
- Gebiedsvisie Bedrijventerrein Klingelbeekseweg (2011)

- Gebiedsvisie Bedrijventerrein Veentjesbrug (2011)
- Gebiedsvisie Bedrijventerrein Schaapsdrift (2011)
- Gebiedsvisie Bedrijventerrein Cardanuslaan (2011)
- Basisvisie Landgoederen & Buitenplaatsen (2013)
- Businessplan voor de bedrijfsomgeving Renkum (2012)
- Nota Grondbeleid 2007
- Methodiek Projectmanagement RO-projecten (herziene versie 2012)

2B. Wonen

- Nota Wonen (2014, januari 2014 vastgesteld door de Raad)
- Notitie Wonen en Zorg (vastgesteld door de Raad 29 april 2015)
- Investeringsprogramma ISV 2010 - 2014 Gemeente Renkum
- Bestuursovereenkomst Verstedelijking & Mobiliteit Subregio: Arnhem Noord 2012 – 2014 (vastgesteld door de stadsregioraad Arnhem-Nijmegen)
- Regionale Huisvestingsverordening Stadsregio Arnhem Nijmegen 2013 (vastgesteld door Stadsregioraad, nieuwe verordening volgt najaar 2015)

2C. Bestemmingsplannen

- Zie 2A

2D. Omgevingsvergunning

- Welstandsnota 2013 (vastgesteld 27-3-2013)
- Handhavingsbeleid en Uitvoeringsprogramma Omgevingsrecht en overige taken Team Vergunning, Toezicht & Handhaving 2011
- Handhavingsbeleid en Uitvoeringsprogramma 2013/2014

2E. Mobiliteit

- Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan (GVVP) (2010)
- Meerjaren Uitvoeringsprogramma GVVP 2011-2014 (MUP) (geherprioriteerd juni 2013)
- Beleidsregels uitritten en uitwegen (2012)
- Parkeernota Gemeente Renkum (vastgesteld 26-2-2014)

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

3A. Milieu en duurzaamheid

- Milieunota Renkum/ Milieukader 2013-2016 (24-4-2013)
- Geluidsbeleidsplan 2009
- Nota Bodembeleid Renkum 2010
- Kadernota Duurzaam Renkum 2010

3B. Energie en klimaat

- Milieunota Renkum 2013-2016
- Kadernota Duurzaam Renkum 2010

3C. Bos en landschap

- Landschapsontwikkelingsplan LOP 2006. Actualisatie 2016
- Visie Landgoederen en Buitenplaatsen 29-5-2013 (kaderstellend)
- Bosbeleidsplan Gemeente Renkum 2003-2013 (beheerplan). Actualisatie eind 2016

3D. Water en riolering

- Watervisie Renkum werkt aan water 2007. Actualisatie in op te stellen vGRP+ 2016-2019
- Uitvoeringsprogramma water 2009
- Gemeentelijk Rioleringsplan Renkum (GRP) 2010-2014. Actualisatie volgt in 2015

3E. Afvalverwijdering en -verwerking

N.v.t.

04 Veiligheid

4A. Integraal veiligheidsbeleid

- Integraal Veiligheidsbeleid Gemeente Renkum 2011-2013

4B. Toezicht en handhaving

- Handhavingsbeleid en Uitvoeringsprogramma Omgevingsrecht en overige taken Team Vergunning, Toezicht & Handhaving (2011)
- Handhavingsbeleid en Uitvoeringsprogramma (2013/2014)

4C. Veilig thuis

- Regiovisie aanpak huiselijk geweld
- Protocol melding huiselijk geweld en kindermishandeling voor de gemeente is onder handen

05 Openbare ruimte

5A. Groenonderhoud

- Groenbeheersplan 30-1-2013
- Beleidsplan Groenbeheer 2012
- Speelruimteplan: Ruimte voor spelen, bewegen, ontdekken en ontmoeten 2010
- Buiten Zicht Groenstructuur gemeente Renkum 2004. Actualisatie eind 2015

5B. Wegen, straten en pleinen

- Beleidsnota Wegbeheer 2013-2017
- Actualisatienota Wegbeheer 2015-2017 (16-09-2014 vastgesteld)
- Renkums Licht doorgelicht 2006-2015. Deze nota in 2015 vervangen door een nieuw beleidsplan

06 Economie & Cultuur

6A. Ondernemen en bedrijvigheid

- Economische Visie (2011)
- Gebiedsvisie Bedrijventerrein Klingelbeekseweg (2011)
- Gebiedsvisie Bedrijventerrein Veentjesbrug (2011)
- Gebiedsvisie Bedrijventerrein Schaapsdrift (2011)
- Gebiedsvisie Bedrijventerrein Cardanuslaan (2011)
- Businessplan voor de bedrijfsomgeving Renkum (2012)

6B. Recreatie en toerisme

- Ruimtelijke Visie 2025 (2011)
- Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan 2006 (TROP)

6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie

- Cultuurvisie 2005 – 2015
- Beleidsnota Archeologie 2010
- Welstandsnota 2013 (vastgesteld 27-3-2013)
- Basisvisie Landgoederen & Buitenplaatsen 2013

07 Inwoner, bestuur & organisatie

7A. Besturingsfilosofie en inwonerparticipatie

- Nota Burgerparticipatie (25-6-2013, kaderstellend)
- Besturingsfilosofie (25-6-13, kaderstellend)

7B. Organisatieontwikkeling

N.v.t.

7C. Servicepunt

- Programma Dienstverlening

7D. ICT

N.v.t.

7E. Belastingen

- Verordening op de heffing en de invordering van onroerende zaakbelastingen (2011)
- Verordening op de heffing en de invordering van belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten (2011)
- Verordening op de heffing en de invordering van hondenbelasting (2011)
- Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing (2011)
- Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing (2011)
- Verordening op de heffing en de invordering van toeristenbelasting (2011)
- Verordening op de heffing en de invordering van marktgelden (2011)
- Verordening op de heffing en de invordering van leges (2014)
- Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten (2014)
- Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen (2012)

7F. Vastgoed

Onderwijshuisvesting

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2007
- Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs gemeente Renkum 2007
- Integraal huisvestingsplan 2013-2020
- Actualisering Integraal Huisvestingsplan (18-12-13)
- Integraal huisvestingsplan Renkum/Heelsum (25-9-13)
- Beleidsnota onderwijshuisvesting gemeente Renkum 2011

Sportaccommodaties

- Kadernota en uitvoeringsprogramma 'Sportief Verbinden'

7G. Bestuur en organisatie

- Toekomstvisie 2030
- Archiefverordening
- Integriteitsbeleid 2001 en evaluatienota 2004
- Mandaatregeling
- Verordening vergoedingen commissie en raad
- Verordening vergoeding wethouders
- Financiële en controleverordening Gemeente Renkum
- Organisatie en mandaatbesluit
- Informatiebeleidsplan
- Dienstverleningsconcept